

Kerkenbeleidsplan Zoutleeuw

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

Mei 2025

INHOUDSTAFEL

INLEIDING	4
1. SITUERING KERKGEBOUWEN	5
2. FICHE PER KERKGEBOUW	7
2.1. Sint-Leonarduskerk - centrum Zoutleeuw	7
2.1.1. Identificatie.....	7
2.1.2. Beschrijving.....	8
2.1.3. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving	16
2.1.4. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie.....	17
2.2. Kapel Onze-Lieve-Vrouw van de Ossenweg	19
2.2.1. Identificatie.....	19
2.2.2. Beschrijving.....	20
2.2.3. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving	23
2.2.4. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie.....	24
2.3. St.-Cyriacus - Budingem.....	25
2.3.1. Identificatie.....	25
2.3.2. Beschrijving.....	26
2.3.3. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving	28
2.3.4. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie.....	30
2.4. St.-Bartholomeus - Halle-Booienhoven	31
2.4.1. Identificatie.....	31
2.4.2. Beschrijving.....	32
2.4.3. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving	34
2.4.4. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie.....	35
2.5. St.- Martinus - Dormaal	36
2.5.1. Identificatie.....	36
2.5.2. Beschrijving.....	37

2.5.3.	Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving	40
2.5.4.	Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie.....	41
2.6.	St.-Odulphus - Booienhoven	42
2.6.1.	Identificatie.....	42
2.6.2.	Beschrijving.....	43
2.6.3.	Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving	45
2.6.4.	Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie.....	47
2.7.	St.- Laurentius - Helen	48
2.7.1.	Identificatie.....	48
2.7.2.	Beschrijving.....	49
2.7.3.	Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving	52
2.7.4.	Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie.....	53
2.8.	O.-L.-Vrouw van Zeven Smarten - Bos.....	54
2.8.1.	Identificatie.....	54
2.8.2.	Beschrijving.....	55
2.8.3.	Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving	59
2.8.4.	Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie.....	60
3.	NAAR EEN TOEKOMSTVISIE	61
3.1.	Demografische context	61
3.2.	Overzicht: kerken – eigendomstoestand – beschermd statuut	61
3.3.	Onderbouwde visie op het toekomstig gebruik en de toekomstige functie.....	62
3.4.	Plan van aanpak: hoe de toekomstige invullingen zullen worden onderzocht.....	66
	BESLUIT.....	67

INLEIDING

Dit kerkenbeleidsplan omvat alle gebouwen voor de rooms-katholieke eredienst op het grondgebied van de gemeente Zoutleeuw die hieronder zijn opgelijst.

Dit kerkenbeleidsplan werd opgemaakt in overleg tussen de gemeente Zoutleeuw en de Parochiale Zone Zoutleeuw-Geetbets en alle kerkfabrieken die eronder ressorteren.

In dit kerkenbeleidsplan worden allereerst de betrokken kerkgebouwen ruimtelijk gesitueerd.

Vervolgens volgt een bespreking van elke kerk afzonderlijk. Aan bod komen een beschrijving, een situering in de ruimtelijke omgeving en een beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie. Aan het einde van dit document is er een overzichtstabel opgenomen met de genomen opties (per kerk), de visie die hieraan ten grondslag ligt en het traject dat is of zal worden opgestart om deze toekomstige invulling te realiseren.

Aan het einde van dit kerkenbeleidsplan worden ook de acties opgesomd die zullen worden ondernomen om de strategische doelstellingen van het plan te behalen voor zover deze al niet in uitvoering zijn.

Dit kerkenbeleidsplan werd goedgekeurd:

- **door de bisschop van Vlaams-Brabant - Mechelen op 17/06/2025**
- **door de gemeenteraad van Stad Zoutleeuw op 26/06/2025**

Datum	Actie	Agenda
8/7/2024	Vergadering Zoneploeg parochiale zone	Bespreken van aanpak pastoraal plan
1/10/2024	Kerkfabriek St-Leonardus	Nieuwe herstellingen en investeringen en bespreking kerkenbeleidsplan opmaak
9/10/2024	Vergadering Zoneploeg parochiale zone	Bespreking van tekstvoorstellen pastoraal plan en terugkoppeling
13/11/2024	Vergadering Zoneploeg parochiale zone	Bespreking pastoraal plan en repercussies op het kerkenbeleidsplan
2/12/2024	Studiedag Zoneploeg	Integratie van de besprekingen met kerkfabrieken
10/12/2024	Kerkfabriek St-Leonardus	Gedachtewisseling over het kerkenbeleidsplan
22/1/2025	Vergadering Zoneploeg parochiale zone	Finalisering
2/4/2025	Vergadering stuurgroep	Overleg met het stadsbestuur
10/4/2025	Vergadering stuurgroep	Coördinatie van de verdere opmaak van het kerkenbeleidsplan
12/5/2025	Vergadering stuurgroep	Verdere afstemming i.f.v. opmaak kerkenbeleidsplan

1. SITUERING KERKGEBOUWEN

---

1. Sint-Leonarduskerk centrum Zoutleeuw
  - Grote Markt z.n. te 3440 Zoutleeuw
2. Kapel Onze-Lieve-Vrouw van de Ossenweg
  - Runkelenstraat z.n. te 3440 Zoutleeuw
3. Parochiekerk Sint-Cyriacus
  - Pastorijsstraat z.n. te 3440 Zoutleeuw (Budingen).
4. Parochiekerk Sint-Bartholomeus
  - Dorpsstraat z.n. te 3440 Zoutleeuw (Halle-Booienhoven).
5. Sint-Martinuskerk
  - Kerkstraat z.n. te 3440 Zoutleeuw (Dormaal)
6. Parochiekerk Sint-Odulphus
  - Bronstraat z.n. te 3440 Zoutleeuw (Halle-Booienhoven)
7. Sint-Laurentiuskerk
  - Orsmaalstraat z.n. te 3440 Zoutleeuw (Helen-Bos)
8. Kapel Onze-Lieve-Vrouw van Zeven Smarten
  - Bosstraat z.n. te 3440 Zoutleeuw (Helen-Bos)

Figuur 1: Situering van alle kerkgebouwen op grondgebied van Zoutleeuw

2. FICHE PER KERKGEBOUW

2.1. Sint-Leonarduskerk - centrum Zoutleeuw

Figuur 2: Sint-Leonarduskerk (bron: inventaris onroerend erfgoed)

2.1.1. Identificatie

Naam	Sint-Leonarduskerk centrum Zoutleeuw
Geografische ligging	<ul style="list-style-type: none"> - Grote Markt z.n. te 3440 Zoutleeuw - Provincie: Vlaams-Brabant
Plaats in kerkelijke structuur	<ul style="list-style-type: none"> - Bisdom: Vlaams-Brabant-Mechelen - Dekenaat of Regio: Pastorale zone: Zoutleeuw-Geetbets - Parochie: Zoutleeuw
Eigenaar	Stad Zoutleeuw
Bescherming(en)/vastgesteld	<ul style="list-style-type: none"> - Beschermd als monument 'Parochiekerk Sint-Leonardus' sinds 01/02/1937 - Maakt deel uit van een beschermd cultuurhistorisch landschap 'Grote Markt en omgeving' sinds 08/10/1973 - Maakt deel uit van het beschermd stadsgezicht 'Stadskern Zoutleeuw' sinds 22/06/1994 - Barbaratoren, beschermd als werelderfgoed van UNESCO als onderdeel van de groepsinschrijving van 56 belforten in België en Frankrijk, sinds 1999

2.1.2. Beschrijving

a) Cultuurhistorische waarde

Beknopte beschrijving

De Sint-Leonarduskerk wordt ook wel het 'Kunstschrift van Brabant' genoemd wegens de vele kunstschaten die zich in de kerk bevinden. Het meest bekende kunstwerk is het sacramentshuis, maar ook andere topstukken zoals bijvoorbeeld de Rozenkransmadonna worden in het gebouw bewaard. In totaal werden 21 stukken opgenomen in de Topstukkenlijst. Het gotische koor en schip, beïnvloed door de Rijnlandse stijl en de bijgebouwen in Brabantse stijl vormen een fraai ensemble van middeleeuwse architectuur. Met de 15de- en de 16de-eeuwse toevoegingen, de 19de-eeuwse transformatie en de 20ste en 21 ste-eeuwse restauraties is het huidige kerkgebouw een weergave van acht eeuwen bouwen, verbouwen en heropbouwen.

Beschrijving volgens inventaris Onroerend Erfgoed (object ID 43127)

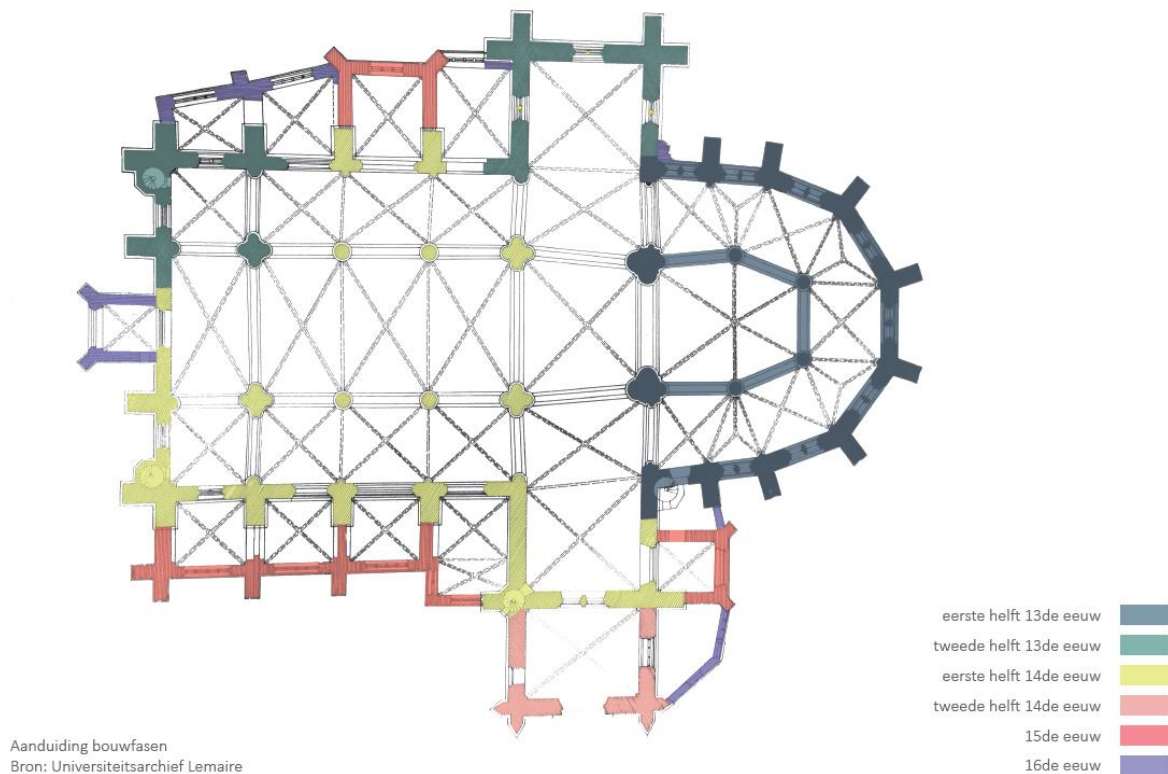
Voormalige collegiale kerk. Fraai gotisch geheel; werken vermoedelijk aangevat kort na de overbrenging van de zetel van de parochie alhier in 1231; omhaling voor de opbouw genoteerd in 1293; in 1308 stichting van een kapittel van negen seculiere kanunniken door de bisschop van Luik; beschadigd in 17de en 18de eeuw.

De plattegrond bestaat uit een gevel met twee torens, een driebeukig schip van vier traveeën (later geflankeerd door portalen en zijkapellen), een aanvankelijk sterk vooruitspringend transept, waartegen latere bijbouwen aanleunen in het zuiden en een koor uitlopend op een semi-zeshoekige apsis, omgeven door een kooromgang zonder kapellen.

Opbouw aangevat met het koor, gedurende de eerste helft van de 13de eeuw. "Archaïsche" opstand met vier registers; stevige ronde pijlers bekroond met knoppenkapitelen; geopende en oorspronkelijk niet overwelfde tribune; schijntriforium met gekoppelde zuilen herinnerend aan de opengewerkte buitengalerij (een soort van wandelgang die aan de dwerggalerijen van het Rijnland doet denken) en later gebouwde of vernieuwde tweelichtvensters van de bovenpartij (einde 14de eeuw) na een eventuele instorting der originele gewelven. Tijdens de 18de eeuw werd de overkluizing vervangen door een plafond en vervolgens circa 1870 door het huidige schijngewelf van pleisterwerk.

De kooromgang wordt verlicht door spitsboogvensters en versierd met geringde zuilen, die van de grond af oplopen, en die op de dekplaat van een met loofwerk versierd kapiteel de lenden opvangen van het zware kruisribgewelf; indrukwekkende steunberen waarvan de bekroning te vergelijken is met die van de Sint-Michielskathedraal te Brussel.

Bouwcampagne in dezelfde stijl voortgezet tijdens de 13de eeuw met de noordelijke dwarsarmen en de noordelijke toren; vervolgens tijdens de overgang tussen 13de en 14de eeuw met de andere kruisarm, de beuken en het overige deel van de westgevel.

Figuur 3: grondplan met aanduiding bouwfasen¹

Vereenvoudigde opstand van drie registers in het schip; zware zuilen met strakkere kapitelen onder het cordon; geen triforium, doch rechthoekige deuren, voorzien om toegang te verlenen tot de buitenwandelgang; vensterverdieping en huidige overwelfing die teruggaat tot de 16de eeuw (geen luchtbogen).

Grootse gevel met twee torens opgetrokken uit kwartsiet van Overlaar, naar Frans gotische voorbeelden (vandaar het noodzakelijk verzwaren van de eerste beukzuilen). Hoog glasraam uitzijnde op het schip; onvoltooide noordelijke toren evenals de voltooide zuidelijke toren versterkt door aanzienlijke steunberen met verscheidene afschuiningen, en rechthoekige tussenverdieping via het voorbeeld van de Sint-Germanuskerk teruggaande op de Maasromaanse westbouwen, waarvoor het eerste plan met een puntgevel als afsluiting van het middenschip gewijzigd werd. Westportaal uit midden 15de eeuw voorzien van met hogers en kruisbloemen verrijkte pinakels.

Toevoeging van bijbouwen aan de zijkanten van de kerk, die het oorspronkelijke plan vergroten. Tegen de zuidelijke transeptarm vrij groot portaal uit de tweede helft van de 14de eeuw. In de loop van 15de en 16de eeuw toevoeging aan de zuidkant van een rij kapellen met zadeldak tussen de daartoe verbrede steunberen, bakstenen gewelven op zandstenen of tufstenen ribben. Einde 15de eeuw(?), bijbouwen tegen de zuidelijke kruisarm, van een "barokke" gotische kapel (gehistoriseerde voetstukken) geflankeerd door een sacristie in flamboyante gotische stijl. Er valt nog een opnieuw gebruikte(?) romaanse deur te

¹ Plan uit beheersplan door Steenmeijer architecten, 2016, <https://plannen.onroerenderfgoed.be/plannen/244>

vernoemen, met geringde colonnetten en een onversierd timpaan in de noordelijke dwarsarm. Dakruiter met peerspits op de kruising (17de eeuw).

Restauraties: na de verwoestingen van de 18de eeuw, door J.J. Dumont en A. Van Assche (1861); R.M. Lemaire en Demez 1966.

Topstukkenlijst Sint-Leonarduskerk:

NAAM	BESCHRIJVING	MAKER
De Zeven Vreugden van Maria	1554, drieluik, olieverf op paneel	Pieter Aertsen
Heilige Florentius of H. Homobonus van Cremona	1520-1525, gepolychromeerd eikenhouten beeld	Hendrik Roesen
Marianum of Rozenkransmadonna	1534, gepolychromeerde beelden	Anoniem
Romaanse Christus aan het kruis	1060-1070, gepolychromeerd eikenhouten beeld	Anoniem
Romaanse Sedes Sapientiae	1 ^{ste} helft 13 ^{de} eeuw, gepolychromeerd hout	Anoniem (vermoedelijk uit Brabant, Maasland)
Zittende O.L.Vrouw met kind vertrappt de draak	midden 13 ^{de} eeuw, eikenhout met sporen van polychromie	Anoniem (vermoedelijk uit Brabant, Maasland of Rijnland)
Predella	eind 14 ^{de} – begin 15 ^{de} eeuw, gepolychromeerd eikenhout	Anoniem (vermoedelijk uit Maaslands atelier)
Zittende H. Leonardus van Noblac	ca. 1360, eikenhouten beeld, polychromie vernieuwd in 1578	Anoniem (vermoedelijk Maasland)
Sint-Leonardusretabel	ca. 1478, beeldsnijkunst, eikenhout, oorspronkelijke vergulding en polychromie	Anoniem (onbekend Brussels meester/atelier, vermoedelijk naar ontwerp van Aert de Maeler))
Paaskandelaar	1483, geelkoper	Renier van Thienen, Brussel (vermoedelijk naar ontwerp van Jan Borman)
Koorlezenaar	1469, geelkoper	Renier van Thienen, Brussel

Sint-Joris die de draak bevecht	1486, eikenhouten beeld, baldakijn 1 ^{ste} helft 16 ^{de} eeuw	Jan I Mertens, Antwerpen
Apostelen Philippus en Jacobus de Mindere	laatste kwart 15 ^{de} eeuw, gepolychromeerde eikenhouten beelden	Anoniem (vermoedelijk uit Brabant)
Graf met engel en de drie Maria's	1470 – 1535, beeldsnij- en schilderkunst, olieverf op paneel	Lodewijk Raets
Zittende St.-Anna te Drieën	begin 16 ^{de} eeuw, gepolychromeerd eikenhouten beeld	Anoniem Antwerps beeldsnijder
H. Maria Magdalena	1 ^{ste} kwart 16 ^{de} eeuw, gepolychromeerd houten beeld	Anoniem (vermoedelijk uit Brabant)
Sint-Annaretabel	1e kwart 16 ^{de} eeuw, eikenhout	Anoniem
lanssteek van Longinus	ca. 1530, achterglasschildering	Anoniem (onbekende vermoedelijk Duitse of Zuid-nederlandse vervaardiger)
Sacramentstoren	1550-1552, tournaisiaan, ijzer, avenessteen	Cornelis II Floris de Vriendt
Hekwerk rond de sacramentstoren	midden 16 ^{de} eeuw, geelkoper	Jan Paus of Adriaan Michiels
Retabel van de H. Catharina of H. Familie	1479	Joes Beyaert

Immaterieel erfgoed – tradities en gebruiken

Op Pinkstermaandag vertrekt de Sint-Leonardusprocessie uit deze kerk. De Sint-Leonardusprocessie is een van de oudste processies van Vlaanderen en werd in 2024 erkend als immaterieel erfgoed door de Vlaamse overheid.

Inventarisatie inboedel

- Databank KIK: <https://balat.kikirpa.be/> via zoektermen: Gemeente: Zoutleeuw; Instelling: Kerk Sint-Leonardus
- Lijst cultuuroederen: zie het beheersplan dd. 2016 (<https://plannen.onroenderfgoed.be/plannen/244>) bijlage 8.4
- Inventaris opgesteld door conservator i.o.v. Kerkfabriek Sint-Leonardus (basis: fotorepertorium KIK).

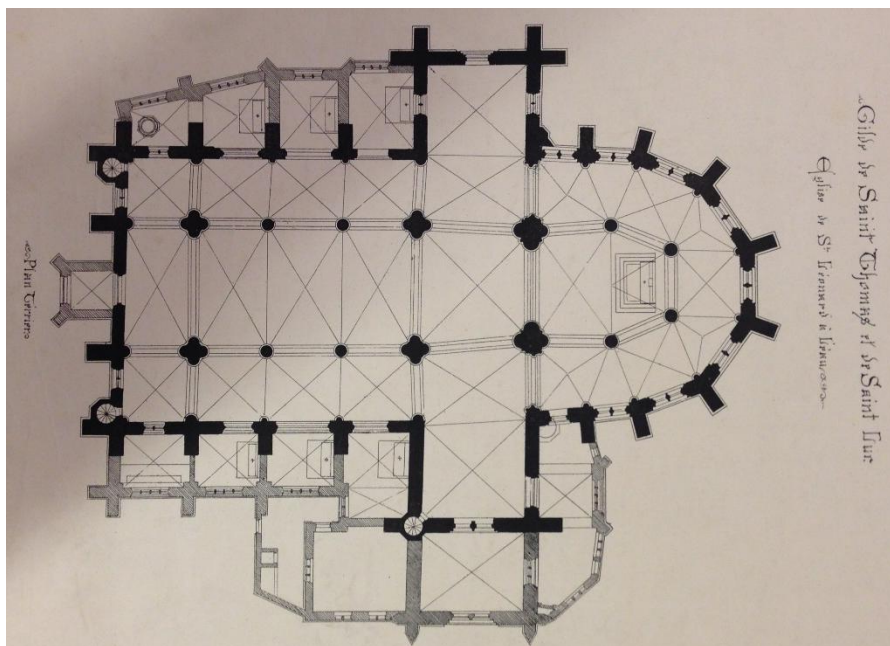
b) Gebouw en architecturale mogelijkheden

Oppervlakte

- Ca. 1300 m²
- Vrije hoogte: (gegevens onbekend)
- Aantal zitplaatsen: 300

Opbouw

De plattegrond bestaat uit twee torens, een driebeukig schip van vier traveeën, geflankeerd door portalen en zijkapellen. De Sint-Leonarduskerk heeft een sterk vooruitspringend transept, waartegen latere bijbouwen aanleunen in het zuiden en een koor uitlopend op een semi-zeshoekige apsis, omgeven door een kooromgang zonder kapellen. Voor een gedetailleerde beschrijving kan worden gerefereerd aan het goedgekeurde beheersplan van de Sint-Leonarduskerk (<https://plannen.onroerendergoed.be/plannen/244>).

Figuur 4: Plattegrond Sint-Leonarduskerk (bron: Universiteitsarchief Lemaire)

Onderdelen

Koor (81 m²)

Het hele koor is tot de helft van de viering voorzien van een verhoog in zwart marmer met een brede trappenpartij van drie treden aan de westzijde en nog een tweede trappenpartij aan de oostzijde (alsook drie treden) naar het hoogaltaar. Op beide trappartijen ligt een rode traploper, alsook gedeeltelijk op het vlakke altaarverhoog.

Kooromgang (164 m²)

De vloer in de kooromgang ligt één trede hoger dan de kerkvloer. Hierboven bevindt zich een overwelfde tribune (164 m²). Op deze tribune worden allerhande objecten gestockeerd: banken, beelden, stoelen,... Aan de zuidzijde bevindt zich het romantische orgel.

Transept (267 m²)

Het noordertransept heeft van west naar oost een tweelichtvenster op hoogte, de Romaanse poort met aan de binnenzijde een neogotisch portaal uit houtsnijwerk met erboven een groot spitsboograam en tot slot aan de oostzijde een hoog tweelichtvenster. Het zuidertransept heeft aan de oostzijde een dubbele houten paneeldeur die toegang verleent naar de berging (voormalige kapittelzaal) met erboven een tweelichtvenster. De zuidelijke muur heeft een grote dagopening. De oostelijke wand heeft ook een tweelichtvenster dat net zoals aan de noordzijde voor de helft is dicht gemetst.

Middenbeuk (209 m²)

Aan de westzijde van het schip bevindt zich een verhoogde toegang in blauwe hardsteen. Het schip heeft een vereenvoudigde opstand. Het heeft geen triforium, maar rechthoekige openingen die toegang verlenen tot de zolders van de zijbeuken.

Zijbeuken (220 m²)

De natuurstenen vloer van de zijbeuken bevindt zich op hetzelfde niveau als de vloer van de middenbeuk.

Doopkapel (15 m²)

Deze kapel wordt bereikt door zes blauwe hardstenen treden te bestijgen. Hierop ligt een rode traploper. De ingang van de kapel is veel kleiner dan deze van de andere kapellen en is voorzien van een smeedijzeren hek.

Sint-Erasmuskapel (22 m²)

De vloer van de kapel is dezelfde als deze van de zijbeuk en ligt één trede hoger. De spitsboogvormige opening gaat over de volledige hoogte van de kapel.

Onze-Lieve-Vrouwekapel (25 m²)

De vloer van de kapel is dezelfde als deze van de zijbeuk en ligt één trede hoger. De spitsboogvormige opening gaat over de volledige hoogte en bijna over de hele breedte van de kapel.

Sint-Rochuskapel (32 m²)

De vloer van de kapel is dezelfde als deze van de zijbeuk en ligt één trede hoger. De spitsboogvormige opening gaat over de volledige hoogte van de kapel.

Grauwzusterskapel (21 m²)

De ingang van de kapel ligt drie natuurstenen treden hoger. Op de trap ligt geen traploper. De ingang is veel kleiner dan deze van de andere kapellen en voorzien van een smeedijzeren hekwerk.

Sint-Annakapel (20 m²)

De vloer van de kapel is dezelfde als deze van de zijbeuk en ligt één trede hoger. De spitsboogvormige opening gaat over de volledige hoogte van de kapel.

Sint-Hubertuskapel (23 m²)

De vloer van de kapel is dezelfde als deze van de zijbeuk en ligt één trede hoger. De spitsboogvormige opening gaat over de volledige hoogte en bijna over de hele breedte van de kapel.

Sacristie (33 m²)

De vloer ligt één trede hoger. De spitsboogvormige opening gaat over de volledige hoogte.

Schatkamer (53 m²)

De vloer is dezelfde als deze in het transept en ligt één trede hoger. Centraal in de ruimte bevindt zich een tentoonstellingskast in U-vorm. In de westelijke muur werd een nis bijkomend voorzien van een glasblad, waarachter ex-voto's tentoongesteld worden.

Berging (27 m²) en stooklokaal (19 m²)

Het stooklokaal bevindt zich achter de branddeur in de zuidelijke muur. Dit lokaal wordt bijna volledig gevuld met de stookinstallatie.

Portaal (15 m²)

In de oostelijke muur bevindt zich een dubbele houten inkomdeur. In de zuidelijke muur zit een kleine, enkele deur.

Mogelijkheden tot compartimentering of tot uitbreiding

De kerk heeft een zeer hoge erfgoedwaarde. De compartimentering hiervan zou een grote impact hebben op de ruimtelijkheid en bijgevolg een grote afbreuk doen aan deze waarden (architecturaal, archeologisch, artistiek, historisch, volkskundig, etc.). De Sint-Leonarduskerk is een beschermd monument. Bijgevolg is elke permanente ruimtelijke ingreep toelatingsplichtig en te overleggen met het Agentschap Onroerend Erfgoed. Aangezien de kerk ook deel uitmaakt van een beschermd stadsgezicht is het aanbouwen van nieuwe volumes niet vanzelfsprekend.

Voorzieningen

Sanitair	Niet aanwezig + wel pompbak met warm water
Verwarming	stookolie met luchtextractie, aardgasaansluiting aanwezig
Verlichting	Divers. LED, halogeen...
Keukenvoorzieningen	enkel spoelbak
Audiosysteem	aanwezig, werkt naar behoren
Beeldscherm(en)	Niet aanwezig
Rolstoeltoegankelijkheid	enkel schip en zijbeuken
Diefstal- en brandbeveiliging	Beide aanwezig en operationeel
Bliksembeveiliging	aanwezig en in orde
Gsm-operatoren	Niet aanwezig
WIFI	Aanwezig

Toegankelijkheid

Een haalbaarheidsstudie Toegankelijkheid werd recent opgemaakt door Inter met als besluit dat zonder het uitvoeren van structurele werken de kerk niet beter toegankelijk gemaakt kan worden. De aanwezige hoogteverschillen dienen immers weggewerkt te worden. Een toegankelijker toegang wordt best aan de hoofdingang gecreëerd omdat het toegankelijk maken van de zij-ingang niet mogelijk is zonder aanpassingswerken aan het sas.

Biodiversiteit

- In de kerktoren broeden slechtvalken.
- Zwaluwen nestelen in de nissen.

Bouwfysische toestand

Een groot deel van het gebouw werd recent gerestaureerd:

- Fase 1: gevels en daken koor (beëindigd in 1995);
- Fase 2: dringende werken gevels en daken (1998-1999);
- Fase 3: gevels dwarsbeuken en aanhorigheden (2006-2008);
- Fase 4: gevels westtorens, middenbeuk en kapellen (2014-2016);
- Fase 5 en 6: stabiliteitsherstel van middenbeuk, transept, zuidtoren en noordtoren, inclusief herstel van afwerkingslagen (2015-2019).

In 2023 werd de 15de-eeuwse muurschildering 'Het Laatste Oordeel' gerestaureerd. Het is de bedoeling in de toekomst de rest van het interieur te restaureren, alsook de technische installaties (elektriciteit en verwarming) te vernieuwen. De technische installaties zijn van 1962. De kerk bezit nutsvoorzieningen zoals elektriciteit, aardgasaansluiting, water, stookolie, internetverbinding en brand- en inbraakbeveiliging. De kerk wordt verwarmd met stookolie via luchtextractie.

Voorgenomen investeringen

- 2026: restauratie meubilair (premie overheid 70%)
- 2026: vooronderzoek (premie overheid 80%) en restauratie fase III secco 4 heiligen en omgeving (premie overheid 70%)
- 2026: professionele reiniging paaskandelaar (topstuk, premie overheid 80%)
- 2027-2028: restauratie beiaardtoren (premie overheid 70%)
- 2027-2028-2029-2030: gefaseerde restauratie romantisch orgel (premie overheid 80%)

Dit gebedshuis wordt beheerd door de kerkfabriek Sint-Leonardus.

2.1.3. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving

De kerk bevindt zich op de langgerekte Grote Markt, het enige plein binnen de stad. In de onmiddellijke buurt van de kerk is er parkeergelegenheid, ook voor gehandicapten. Op het plein is er ook een bushalte ('Zoutleeuw kerk') aanwezig.

De stad Zoutleeuw wordt gekarakteriseerd door zijn hybride karakter. Het is een stad met de proporties en op sommige plaatsen zelfs het uitzicht van een dorp. Langs de ene kant heb je de sterke bebouwingsconcentraties met smalle percellering in het centrum (waar de kerk zich bevindt) en langs de andere kant de grotere openheid met verspreide bebouwing, zelfs enkele hoeves, naar de periferie toe. De kerk vormt samen met enkele historische gebouwen in de nabije omgeving de historische kern van Zoutleeuw.

Begraafplaats:

- Er is geen kerkhof rondom de kerk.

Mobiliteit:

- Parking:
  - Er is een parking langs de kerk, eigendom van de Stad Zoutleeuw (+/- 40 wagens).
  - Langparkeerders (méér dan 2 uren) vinden op wandelafstand voldoende parkings - gratis én zonder tijdsbeperking!

Op 100m wandelen van de Grote Markt

- **P** Parking Paardenbrug: 25 plaatsen

Op 125m wandelen van de Grote Markt

- **P** Parking Hôpital: 20 plaatsen in het weekend van vrijdag 17u30 tot maandag 7u30 en in de week van 17u30 tot 07u30

Op 200m wandelen van de Grote Markt

- **P** Parking WZC De Vesten: 40 plaatsen

- **P** Parking Passant: 58 plaatsen
- **P** Parking Oud gemeentehuis: 14 plaatsen

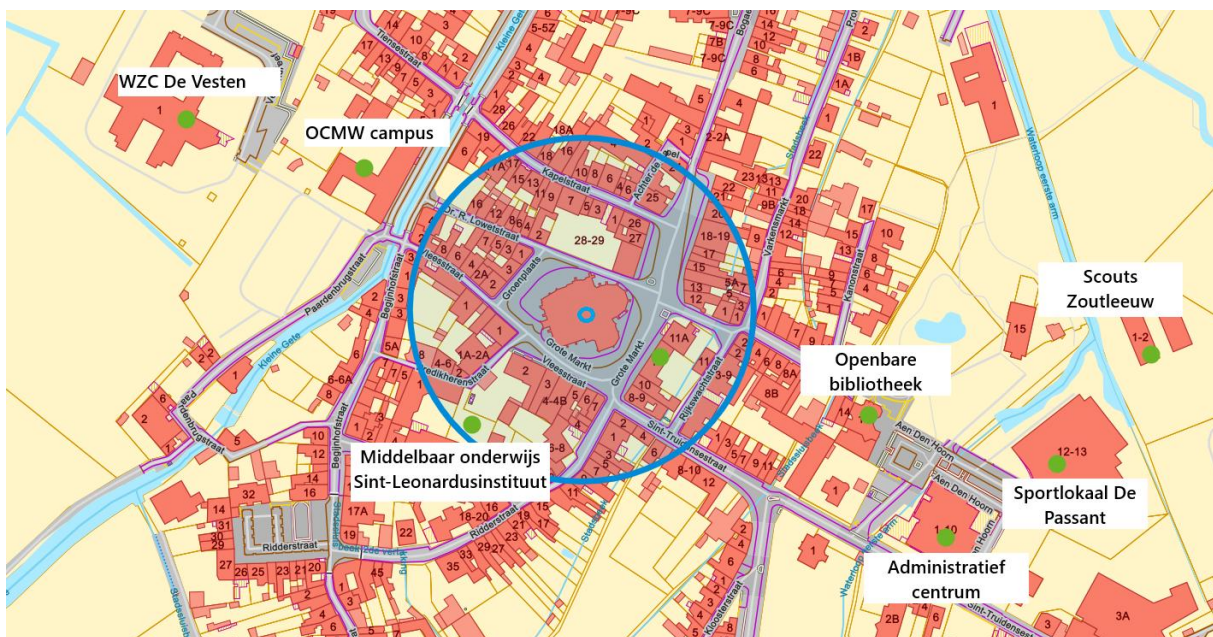
Op 350m wandelen van de Grote Markt

- **P** Parking Ravelijn/ Wonderzoeker : 20 plaatsen enkel in het weekend

- Station:
  - /
- Bus:
  - Halte Zoutleeuw Kerk
    - Lijn 67
    - Lijn 560-561-562-563

Voorzieningen omgeving:

- OC de Kring (Vincent Betsstraat)
- Middelbaar onderwijs Sint-Leonardusinstituut
- Kosterhuis (Predikherenstraat)

Figuur 5: Situering Sint-Leonarduskerk in de omgeving

2.1.4. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie

De beschermde Sint-Leonarduskerk wordt nog wekelijks gebruikt voor de eredienst. Elke zondag om 10 uur wordt er Eucharistie gevierd. In deze kerk hebben bijna alle belangrijke vieringen van de pastorale zone plaats: middernachtmis Kerstmis, Goedeweekvieringen, Pinkstervieringen, Leonardusvieringen, enz. Verder vinden er ook begrafenissen en huwelijken plaats voor Zoutleeuw en zijn vroegere parochies Helen-Bos en Boienhoven

Deze kerk zal in het kader van de verder op te richten zone en het fuseren van de Leeuwse parochies het centrale gebouw zijn voor de eredienst in de Pastorale Zone Zoutleeuw-Geetbets en fungeren als zondagskerk.

De Sint-Leonarduskerk wordt op dit ogenblik al uitgebreid gevaloriseerd voor lezingen, muziekuitvoeringen, symposia, enz.

Daarnaast heeft de kerk op dit moment al een belangrijke nevenfunctie. Door de aanwezigheid van het enorme aantal unieke kunstwerken, waarvan niet minder dan 21 op de Topstukkenlijst staan, is de kerk ook een publiek toegankelijk museum buiten de uren van de eredienst. Vanaf 1 april tot 30 september: Elke dag (behalve maandag) van 14.00 tot 17.00 uur. De gidsenbond biedt ook groepsbezoeken aan doorheen het hele jaar.

In maart en oktober kan je iedere zaterdag en zondag tussen 14.00 en 17.00 u. een bezoek brengen aan de Sint-Leonarduskerk.

Van november tot en met februari is de Sint-Leonarduskerk gesloten voor individuele bezoekers, behalve op de eerste zondag van de maand. Op afspraak zijn groepsbezoeken met een gids wel nog mogelijk.

Daarnaast is er elke eerste zondag van de maand om 15.30u, een gratis gidsbeurt voor individuele bezoekers.

Er komen nu jaarlijks 6.000 à 7.000 bezoekers. Het is de uitdrukkelijke bedoeling om deze nevenfunctie verder uit te bouwen.

2.2. Kapel Onze-Lieve-Vrouw van de Ossenweg

2.2.1. Identificatie

Figuur 6: Onze-Lieve-Vrouw van de Ossenweg (bron: inventaris onroerend erfgoed)

Naam	Kapel Onze-Lieve-Vrouw van de Ossenweg
Geografische ligging	Runkelenstraat z.n. te 3440 Zoutleeuw
Plaats in kerkelijke structuur	<ul style="list-style-type: none"> - Bisdom: Vlaams-Brabant-Mechelen - Dekenaat of Regio: Pastorale zone: Zoutleeuw-Geetbets - Parochie: Zoutleeuw
Eigenaar	Kerkfabriek Sint-Leonardus
Bescherming(en)/vastgesteld	<ul style="list-style-type: none"> - Beschermd als monument 'Bedevaartcomplex Onze-Lieve-Vrouw van de Ossenweg: kapel en kluis', sinds 03/04/1995 - Beschermd als monument 'Bedevaartcomplex Onze-Lieve-Vrouw van de Ossenweg: dwarsschuur', sinds 23/02/2005

2.2.2. Beschrijving

a) *Cultuurhistorische waarde*

Algemene beschrijving en beknopte bouwgeschiedenis

De huidige kapel in bak- en zandsteenstijl is het resultaat van drie belangrijke bouwfases. Het koor met veelhoekige apsis en gotische spitsboogvenster dateert van 1538, terwijl de bouw van de twee traveeën diepe beuk met dakruiter teruggaat tot 1610. De campagne werd in 1903 afgesloten met een uitbreiding van het koor naar de aanpalende woning, wegens hoge toeloop van pelgrims².

Interieur en roerende goederen

Hiernaast herbergt de kapel enkele interessante stukken zoals een houten doksaalafsluiting (1613) met een geschilderde voorstelling van Christus als Salvator tussen de Apostelen, afkomstig van de gesloopte Klerkenkapel van Zoutleeuw en een aantal houten beelden (17^e en 18^e eeuw) waaronder een Heilige Rochus, een Heilige Bernardus van Clairvaux, een Heilige Johannes de Doper en een O.-L.-Vrouw met kind. Het altaarstuk boven het hoofdaltaar is een Aanbedding van de Herders (Vlaamse School, ca.1765).

Complex

Op de kapel sluit een U-vormig complex aan. Aan de vermoedelijk uit de 18de eeuw daterende beschermde dwarsschuur werden enkele jaren geleden op last van de kerkfabriek Sint-Leonardus dringende instandhoudingswerken uitgevoerd³.

Immaterieel erfgoed – tradities en gebruiken

Hier vinden jaarlijks twee processies plaats voor de Pastorale Zone Zoutleeuw-Geetbets. Daarnaast oefent deze kapel een blijvende aantrekkingskracht uit op bedevaartgangers uit de wijde omgeving en mensen die op zoek zijn naar de voorspraak van O.L.V. van de Ossenweg.

Inventarisatie inboedel

- Databank KIK: <https://balat.kikirpa.be/> via zoektermen: Gemeente: Zoutleeuw; Instelling: kapel O.L. Vrouw[Osseweg]
- Lijst cultuurgooederen: zie het beheersplan dd. 2021 (<https://plannen.onroerenderfgoed.be/plannen/1578>): bijlage 8.1. (niet online ontsloten)

---

² Ceulemans, C., 1980, *Fotorepertorium van het meubilair van de Belgische bedehuizen: PROVINCIE BRABANT Kanton Diest*, Ministerie van Nederlandse cultuur, Koninklijk Instituut voor het Kunstpatrimonium, Brussel.

³ Agentschap Onroerend erfgoed, 2017, *Bedevaartcomplex Onze-Lieve-Vrouw van de Ossenweg, Inventaris Onroerend Erfgoed* [online], <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/43168> (geraadpleegd op 8 februari 2017).

b) Gebouw en architecturale mogelijkheden

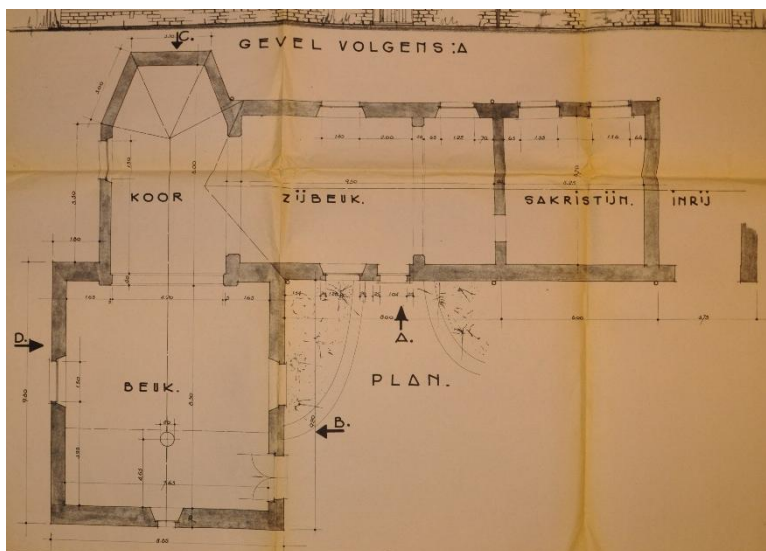
Oppervlakte

- Oppervlakte: 141 m²
- Vrije hoogte: (gegevens zijn niet voorhanden)
- Aantal zitplaatsen: 150

Opbouw

De kapel heeft een L-vormige opbouw van aaneengeschakelde volumes, waarbij het koor het hoekpunt vormt. In het verlengde van het koor sluit een hoger en breder schipvolume aan. Haaks op het koor bevindt zich een lange vleugel met kapeluitbreiding, sacristie en doortrit.

De toegang bevindt zich in de zuidwand in de vorm van een korfboogdeur met neogotische lijn. Het koor en de beuk zijn van elkaar gescheiden door een rondboog. Deze werden (wellicht in 1903) naar aanleiding van de zuidelijke uitbreiding in neogotische stijl heringericht. De aangrenzende binnenkoer van het U-vormig complex werd ingericht voor openluchtmissen. Het woongedeelte van dit complex, verwijzend naar de hoeve die eraan was verbonden, wordt momenteel gebruikt als sacristie. Langs de straatkant wordt het complex afgesloten door een hekwerk met pilasters dat een oudere bakstenen muur vervangt (ibid.).

Figuur 7: Plattegrond Onze-Lieve-Vrouw van de Ossenweg

Onderdelen

Zijbeuk (46 m²)

Langs de zijbeuk kan de kerk betreden worden (twee trappen). Hier en in de beuk staan de stoelen opgesteld.

Koor (32 m²)

Het koor is gedeeltelijk afgesloten met een communiebank. Het barokke altaar staat op een verhoog (twee treden) in de apsis.

Beuk (63 m²)

Langs de beuk kan de kerk betreden worden (één trap). Hier is een trap aanwezig die leidt naar het doksaal.

Sacristie (29 m²)

De binnenkoer kan bereikt worden door de sacristie. Hierin staan verschillende opbergkasten.

Mogelijkheden tot compartimentering of tot uitbreiding

De kapel Onze-Lieve-Vrouw van de Ossenweg is een beschermd monument. Bijgevolg is elke permanente ruimtelijke ingreep toelatingsplichtig en te overleggen met het Agentschap Onroerend Erfgoed.

De geringe afmetingen van de kapel maken een compartimentering moeilijk.

De kapel is omringd door gebouwen die ook beschermd zijn (o.a. de schuur) en een binnenkoer die nog gebruikt wordt voor openluchtmissen. Bijgevolg is een uitbreiding in horizontale richting niet vanzelfsprekend.

Voorzieningen

Sanitair	Niet aanwezig
Verwarming	stookolie met luchtextractie
Verlichting	Divers.
Keukenvoorzieningen	enkel spoelbak
Audiosysteem	aanwezig, werkt naar behoren
Beeldscherm(en)	Niet aanwezig
Rolstoeltoegankelijkheid	Toegankelijk langs zijbeuk
Diefstal- en brandbeveiliging	Niet aanwezig. Beelden beveiligd met hangsloten.
Bliksembeveiliging	aanwezig en in orde
Gsm-operatoren	Niet aanwezig
WIFI	Niet Aanwezig

Technieken:

De technische installaties zijn vrij recent (2015). De kerk bezit nutsvoorzieningen zoals elektriciteit en water. De kerk wordt verwarmd met mazout, via luchtextractie.

Toegankelijkheid:

Om de kerk te betreden moet men één trede (zijbeuk) of twee treden (beuk) nemen.

Bouwfysische toestand

De bouwfysische toestand van het gebouw is goed, doch zijn er enkele onderhoudswerken noodzakelijk om een goede waterhuishouding te garanderen (nazicht daken, goten en metselwerk).

Geplande investeringen

2026: herstel dakgoten en afwatering

2.2.3. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving

De kapel Onze-Lieve-Vrouw van de Ossenweg ligt in het noordoosten van Zoutleeuw op de grens met het Limburgse Runkelen op het kruispunt van de Runkelenstraat en de Muggenberg. Deze straten vormen een typisch voorbeeld van open lintbebouwing die Vlaanderen rijk is. De kapel bevindt zich op dezelfde wandelafstand (1.2 km) van zowel het provinciedomein 'Het Vinne' als het centrum van het dorp Runkelen waar zich ook een bushalte bevindt ('Runkelen Dorp'). Het provinciedomein (veel wandelgelegenheden, speeltuin en speelbos) is bijna dagelijks open en is gratis toegankelijk.

De kapel werd vernoemd naar de ossenstal of ossenkooi die zich hier in de 14de eeuw bevond. Zij is dominant ingeplant op een heuvel en lag aan de basis van het huidige gehucht Ossenweg.

Begraafplaats:

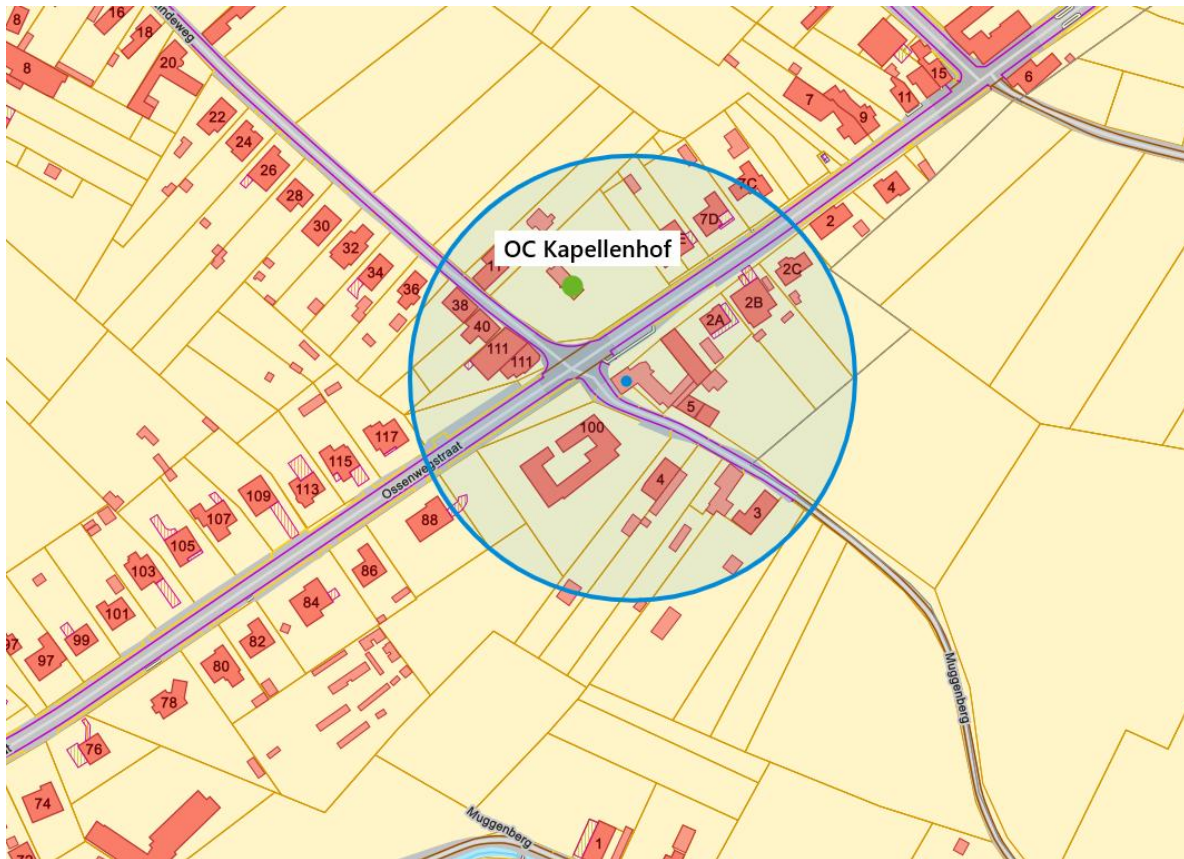
- Geen

Mobiliteit:

- **Parking:**
  - Er is een parking voor de kapel, eigendom van de Stad Zoutleeuw (+/-5 wagens)
  - Straatparkeren mogelijk
- **Station:**
  - /
- **Bus:**
  - /

Voorzieningen omgeving:

- OC het Kapellenhof

Figuur 8: Situering kapel O.L.V. van de Ossenweg in de omgeving

2.2.4. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie

In deze bedevaartskapel is er tijdens de week 1 eucharistieviering op woensdag om 14u30 en 1 op zondag om 18 uur. Op basis van de verdere evolutie van het kerkbezoek kan in de komende jaren hier een bijsturing nodig zijn. Verder vinden hier jaarlijks twee processies plaats voor de Pastorale Zone Zoutleeuw-Geetbets. Naast deze elk jaar terugkerende processies oefent deze kapel een blijvende aantrekkingskracht uit op bedevaartgangers uit de wijde omgeving en mensen die op zoek zijn naar de voorspraak van OLV van de Ossenweg. Deze kapel zal in de toekomst ook fungeren als reservelocatie voor de zondagskerk.

2.3. St.-Cyriacus - Buidingen

2.3.1. Identificatie

Figuur 9: Parochiekerk Sint-Cyriacus (bron: inventaris onroerend erfgoed)

Naam	Parochiekerk Sint-Cyriacus
Geografische ligging	Pastorijstraat z.n. te 3440 Zoutleeuw (Buidingen)
Plaats in kerkelijke structuur	<ul style="list-style-type: none"> - Bisdom: Vlaams-Brabant-Mechelen - Dekenaat of Regio: Pastorale zone: Zoutleeuw-Geetbets - Parochie: Zoutleeuw
Eigenaar	Kerkfabriek Sint-Cyriacus
Bescherming(en)/vastgesteld	<ul style="list-style-type: none"> - Vastgesteld als bouwkundig erfgoed 'Parochiekerk Sint-Cyriacus', 24/09/2009

2.3.2. Beschrijving

a) *Cultuurhistorische waarde*

Het kerkgebouw is een homogeen geheel van bak- en zandsteenarchitectuur. Het werd gebouwd in 1788 naar de plannen van architect Jean-François Wincqz in classicistische stijl⁴. De onderbouw van de toren in ijzerzandsteen met zijn typische kleur dateert nog uit het begin van de 18de eeuw⁵. In de 19de eeuw werd de kerk uitgebreid met pseudo-transeptarmen en zijbeuken. Een tweede uitbreiding gebeurde in 1936 en aanpassingen gebeurden in 1967. Het gebouw herbergt onder andere verscheidene barokschilderijen uit de 17de eeuw, een aantal beeldjes uit de 16de en 18de eeuw, een gepolychromeerd kruis en een barok hoofdaltaar⁶.

Inventarisatie inboedel

- Databank KIK: <https://balat.kikirpa.be/> via zoektermen: Gemeente: Budingen; Instelling: Kerk Sint-Cyriacus

b) *Gebouw en architecturale mogelijkheden*

Oppervlakte

- Oppervlakte: 420 m²
- Vrije hoogte: (gegevens niet voorhanden)
- Aantal zitplaatsen: 270

Opbouw

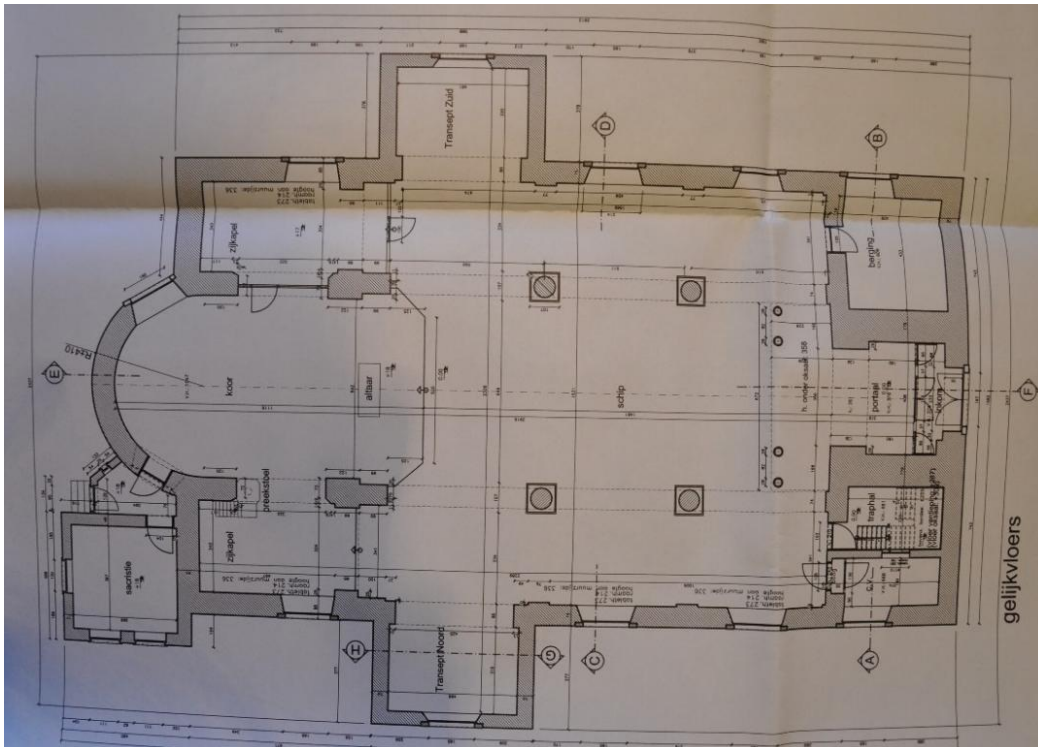
Het gebouw omvat een toren, drie beuken van drie traveeën op Toscaanse zuilen, een pseudotransept en een halfroond koor met rechte zijkoren.

---

⁴ Stevens, D., 2014, Parochiekerk Sint-Cyriacus, Budingen. In: ODIS, <http://www.odis.be/hercules/toonObj.php?taalcode=nl&id=2604> (geraadpleegd op 8 februari 2017).

⁵ Ceulemans, C., 1980, *Fotorepertorium van het meubilair van de Belgische bedehuizen: PROVINCIE BRABANT Kanton Diest*, Ministerie van Nederlandse cultuur, Koninklijk Instituut voor het Kunstpatrimonium, Brussel.

⁶ Agentschap Onroerend Erfgoed, 2017, Parochiekerk Sint-Cyriacus, Inventaris Onroerend Erfgoed [online], <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/43169> (geraadpleegd op 8 februari 2017).

Figuur 10: Plattegrond Sint-Cyriacuskerk

Onderdelen

Portaal (8 m²)

Het portaal geeft toegang tot de kerk.

Schip (237 m²)

In het schip staat het merendeel van de stoelen opgesteld.

Koor (59 m²)

Het koor is verhoogd.

Transept zuid (15 m²) en transept noord (15 m²)

In elk transept staat een biechtstoel opgesteld.

Zijkapel zuid (24 m²) en zijkapel noord (24 m²)

De zuidelijke zijkapel is afgesloten en verwarmd.

Sacristie (19 m²)

Hierin staan verschillende opbergkasten.

Berging (19 m²)

Mogelijkheden tot compartimentering of tot uitbreiding

De Sint-Cyriacuskerk is vastgesteld als bouwkundig erfgoed. Dit betekent dat er meer mogelijkheden zijn tot verbouwingen in vergelijking met een monument. Er is geen toelating van het Agentschap Onroerend Erfgoed nodig. De interne volumetrie laat een compartimentering van de ruimte toe.

De kerk is omgeven door een begraafplaats, wat de horizontale uitbreiding van het bouwvolume zo goed als onmogelijk maakt.

Voorzieningen

Sanitair	Niet aanwezig
Verwarming	De kerk bezit nutsvoorzieningen zoals elektriciteit, water. De weekkapel wordt verwarmd met elektrische infraroodverwarming
Verlichting	Divers. LED, halogeen...
Keukenvoorzieningen	enkel spoelbak
Audiosysteem	aanwezig, werkt naar behoren
Beeldscherm(en)	Niet aanwezig
Rolstoeltoegankelijkheid	Ja, maar er moet 1 trede overbrugd worden.
Diefstal- en brandbeveiliging	Beide aanwezig en operationeel
Bliksembeveiliging	aanwezig en in orde
Gsm-operatoren	Proximus en Telenet
WIFI	Niet aanwezig

Bouwfysische toestand

De bouwfysische toestand van het gebouw is goed, maar zijn er enkele onderhoudswerken noodzakelijk om een goede waterhuishouding te garanderen (nazicht daken, goten en metselwerk). Er zijn geen omvangrijke dringende werken nodig.

Geplande investeringen

Momenteel komen enkel prioritaire onderhoudswerken aan bod.

2.3.3. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving

De parochiekerk is het baken van het dorp Budingen, dat zich aan de samenvloeiing van de Grote en de Kleine Gete op 4.5 km van Zoutleeuw bevindt. Dit dorp wordt bediend door een bushalte ('Budingen kerk'). Rond de kerk bevinden zich een begraafplaats, een buurtcentrum ('de Bungeneer') en voornamelijk open bebouwing met woonfunctie. Het dorpscentrum is tevens de start van de 'Rotemwandeling' (wandelnetwerk Getevallei).

Begraafplaats:

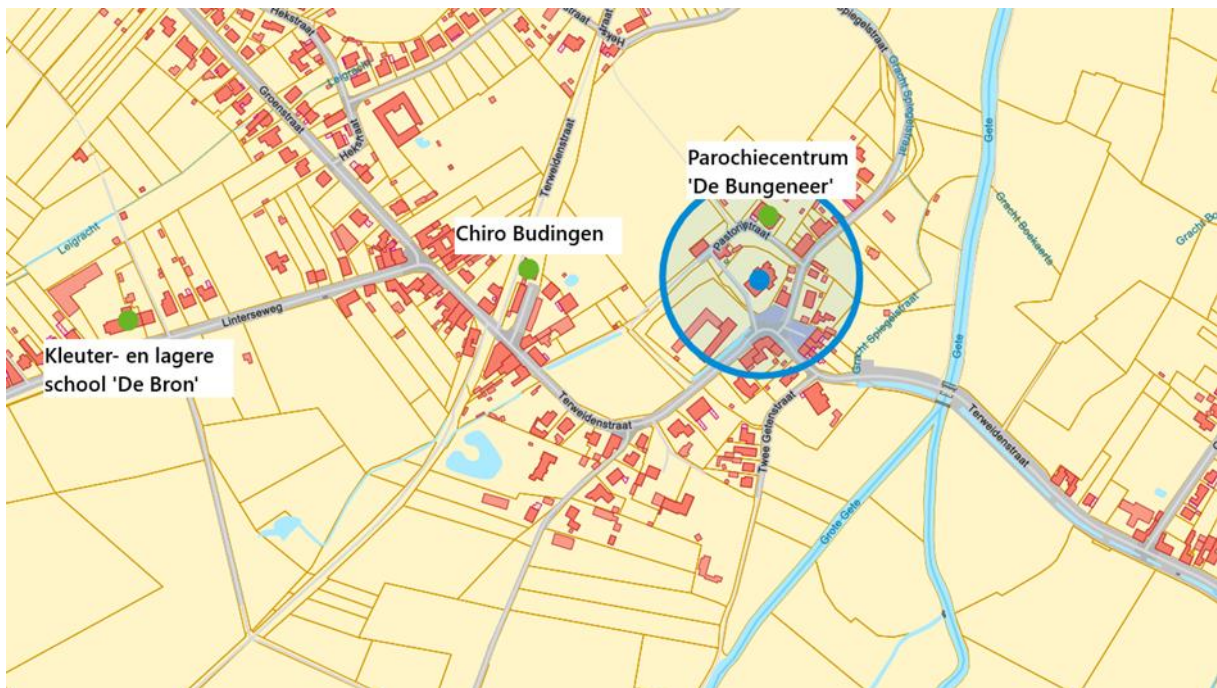
- Er is een kerkhof rondom de kerk.

Mobiliteit:

- **Parking:**
  - Er is een parking voor de kerk, eigendom van de Stad Zoutleeuw (+/- 20 wagens)
  - Straatparkeren niet mogelijk.
  - Er is een parking achter de kerk eigendom van de Kerkfabriek Sint Cyriacus te Budingen.
- **Station:**
  - /
- **Bus:**
  - Halte Budingen kerk
    - Lijn 67
    - Lijn 560

Voorzieningen omgeving:

- Parochiecentrum de Bungeneer
- Jeugdbeweging - Chiro Budingen

Figuur 11: Situering Sint-Cyriacuskerk in de omgeving

2.3.4. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie

De classicistische Sint-Cyriacuskkerk Budingen-Zoutleeuw, die eigendom is van de kerkfabriek Sint-Cyriacus Budingen-Zoutleeuw zal op termijn herbestemd worden. Tot 2025 zullen in deze kerk nog kerkelijke uitvaarten en huwelijken kunnen doorgaan. De kerk wordt nu reeds ter beschikking gesteld voor activiteiten, die in overeenstemming zijn met de waardigheid van het religieuze gebouw (tentoonstellingen, concerten, etc.). Rond de kerk bevindt zich het kerkhof, dat nog in gebruik is.

2.4. St.-Bartholomeus - Halle-Booienhoven

2.4.1. Identificatie

Figuur 12: Parochiekerk Sint-Bartholomeus (bron: inventaris onroerend erfgoed)

Naam	Parochiekerk Sint-Bartholomeus
Geografische ligging	Dorpsstraat z.n. te 3440 Zoutleeuw
Plaats in kerkelijke structuur	<ul style="list-style-type: none"> - Bisdom: Vlaams-Brabant-Mechelen - Dekenaat of Regio: Pastorale zone: Zoutleeuw-Geetbets - Parochie: Zoutleeuw
Eigenaar	Kerkfabriek Sint-Bartholomeus
Bescherming(en)/vastgesteld	<ul style="list-style-type: none"> - Vastgesteld als bouwkundig erfgoed 'Parochiekerk Sint-Bartholomeus', sinds 24/09/2009 - Omvat de bescherming als monument 'Parochiekerk Sint-Bartholomeus: orgel' sinds 07/10/1981

2.4.2. Beschrijving

a) *Cultuurhistorische waarde*

Het kerkgebouw is een neoclassicistische bouw (1880 en volgende) door Alexander Van Arenbergh⁷ uit Leuven. Het omvat een classicistisch koor met vlakke sluiting (1772). Het materiaal is baksteen met hoek- en raamomlijstingen in natuursteen⁸. Daarnaast herbergt Sint-Bartholomeus onder meer enkele barokke beeldjes (volkskunst, 18de eeuw), barokaltaren uit de 18de eeuw en een romaanse doopvont (12de eeuw). De kerk herbergt ook een beschermd orgel van A. Clerinx uit 1860⁹.

Inventarisatie inboedel

- Databank KIK: <https://balat.kikirpa.be/> via zoektermen: Gemeente: Halle-Booienhoven; Instelling: Kerk Sint-Bartholomeus

b) *Gebouw en architecturale mogelijkheden*

Oppervlakte

- Oppervlakte: 394 m²
- Vrije hoogte: (gegevens niet voorhanden)
- Aantal zitplaatsen: 200

Opbouw

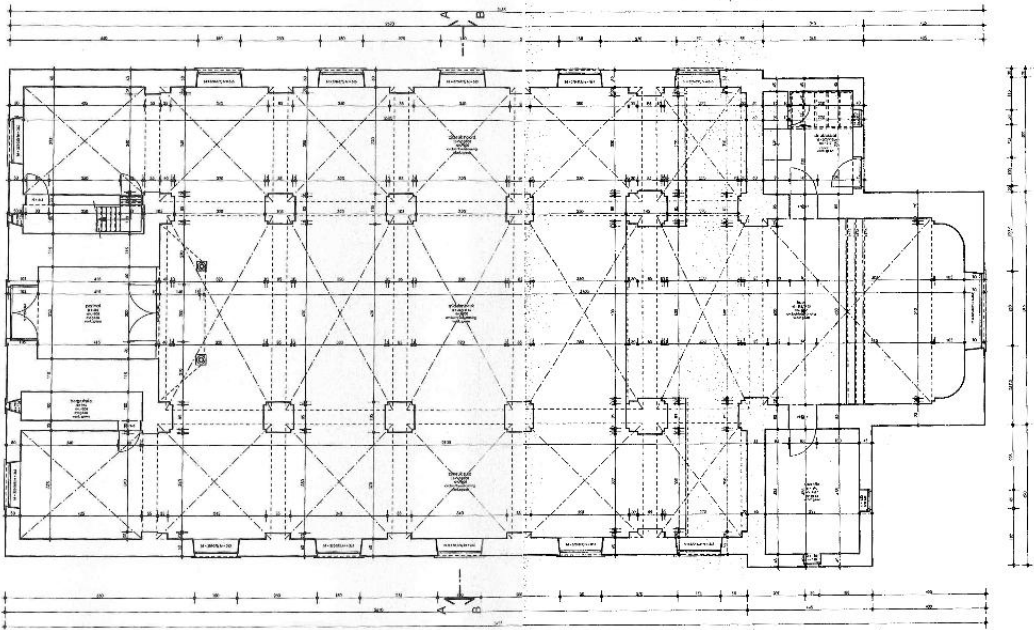
De kerk bestaat uit een ingebouwde westertoren. De toren gaat een driebeukig schip van vijf traveeën en een recht afgesloten koor vooraf. De sacristie bevindt zich tussen het koor en de zuidzijde van het schip.

---

⁷ Koninklijk Instituut voor het Kunstpatrimonium, 1974, *Kerk Sint-Bartholomeus*, <http://balat.kikirpa.be/photo.php?path=M219122&objnr=2340&nr=1> (geraadpleegd op 8 februari 2017).

⁸ Ceulemans, C., 1980, *Fotorepertorium van het meubilair van de Belgische bedehuizen: PROVINCIE BRABANT Kanton Landen*, Ministerie van Nederlandse cultuur, Koninklijk Instituut voor het Kunstpatrimonium, Brussel.

⁹ Agentschap Onroerend Erfgoed, 2017, Parochiekerk Sint-Bartholomeus, Inventaris Onroerend Erfgoed [online], <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/43175> (geraadpleegd op 8 februari 2017).

Figuur 13: Plattegrond Sint-Bartholomeus

Onderdelen

Portaal (13 m²)

Het portaal geeft toegang tot de kerk. Naast het portaal bevinden zich aan elke kant nog twee ruimtes, die bereikt kunnen worden via de zijbeuken (elk 17 m²). Hierin bevindt zich onder andere de romaanse doopvont.

Schip (317 m²)

In het schip staat het merendeel van de stoelen opgesteld.

Koor (49 m²)

Het koor is verhoogd en is bekleed met tapijt.

Sacristie (15 m²)

Hierin staan verschillende opbergkasten.

Mogelijkheden tot compartimentering of tot uitbreiding

De Sint-Bartholomeuskerk is vastgesteld als bouwkundig erfgoed. Dit betekent dat er meer mogelijkheden zijn tot verbouwingen in vergelijking met een monument. Er is geen toelating van het Agentschap Onroerend Erfgoed nodig.

Het interieur van de kerk is neoclassicistisch (geprofileerde rondbogen met kruisgewelven ertussen en grote zuilen met sterk uitgewerkte kapitelen). Het inbrengen van tussenwanden en/of tussenverdiepen is geen evidentie naar natuurlijke lichtinval toe.

Er is geen begraafplaats aanwezig rond de kerk. De kerk is omgeven door lage (groen)begroeiing aan de ene kant en beperkte parkeergelegenheid aan de andere kant. Hier zou een horizontale uitbreiding wel van toepassing kunnen zijn.

Voorzieningen:

Sanitair	Er is een wc en een wasbak aanwezig in het stooklokaal.
Verwarming	De kerk wordt verwarmd met mazout.
Verlichting	Divers. LED, halogeen...
Keukenvoorzieningen	enkel spoelbak
Audiosysteem	aanwezig, werkt naar behoren
Beeldscherm(en)	Niet aanwezig
Rolstoeltoegankelijkheid	Ja, maar er moet 1 trede overbrugd worden.
Diefstal- en brandbeveiliging	Beide aanwezig en operationeel
Bliksembeveiliging	aanwezig en in orde
Gsm-operatoren	Antennes aanwezig op de toren
WIFI	Niet aanwezig

Bouwfysische toestand

De Sint-Bartholomeuskerk werd in 2015 gesloten omdat er ernstige problemen aan de draagbalken van de dakconstructie werden vastgesteld¹⁰. Het dak is in 2016 helemaal hersteld.

Geplande investeringen

Momenteel komen enkel prioritaire onderhoudswerken aan bod. Er zijn geen grote investeringen nodig of voorzien.

2.4.3. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving

De kerk ligt aan het kruispunt van de Dorpsstraat en de Asbroekstraat in een woongebied met voornamelijk open bebouwing, op een boogscheut van de N3, tussen Tienen en Sint-Truiden. Voor de kerk bevindt zich een bushalte 'Halle-Booienhoven kerk'.

---

¹⁰ VDT, 2015, *Sint-Bartholomeuskerk sluit tijdelijk de deuren door instortingsgevaar*, <http://www.hln.be/regio/nieuws-uit-zoutleeuw/sint-bartholomeuskerk-sluit-tijdelijk-de-deuren-door-instortingsgevaar-a2230907/> (geraadpleegd op 8 februari 2017).

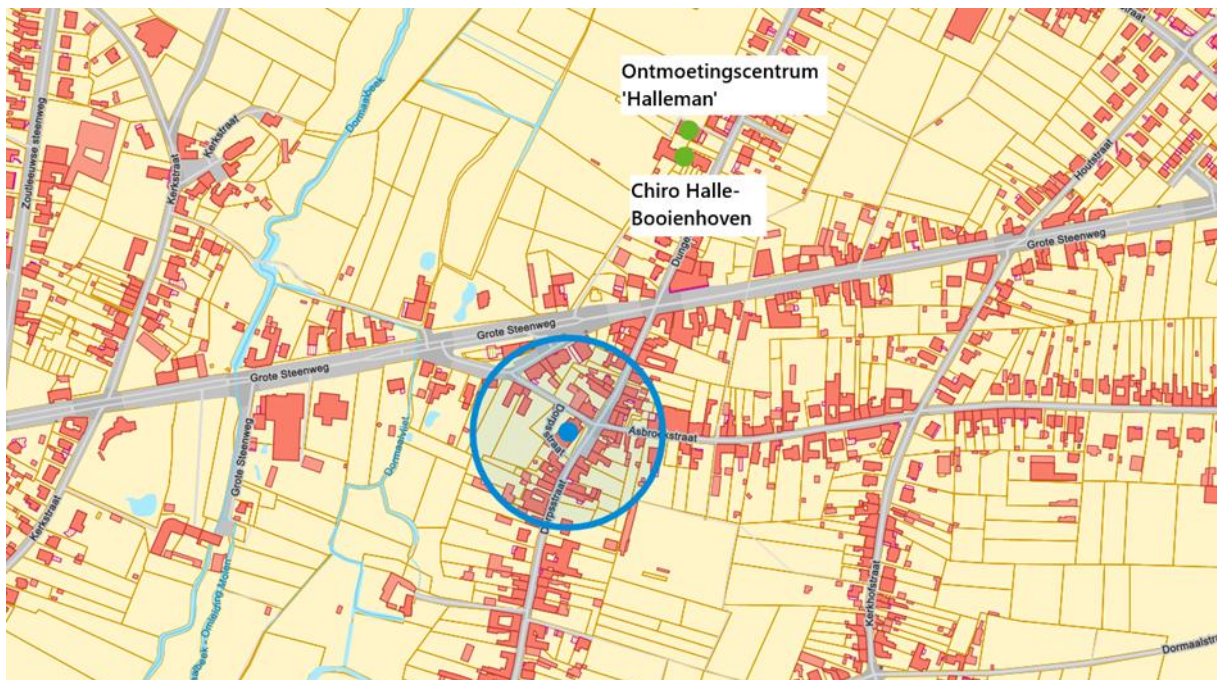
Begraafplaats:

- Er is geen kerkhof rondom de kerk.

Mobiliteit:

- **Parking:**
  - Er is een parking aan de kerk, eigendom van de Kerkfabriek Sint-Bartholomeus te Halle-Booienhoven
  - Straatparkeren mogelijk.
  - Er is een parking achter de kerk in de Asbroekstraat (100m) eigendom van de Stad Zoutleeuw (20 plaatsen).
  - Hopinpunt Halle op 100m.
- **Station:**
  - /
- **Bus:**
  - Halte Halle booienhoven Dorp
    - Lijn 65
    - Lijn 657

Voorzieningen omgeving:

Figuur 14: Situering Sint-Bartholomeuskerk in de omgeving

2.4.4. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie

De neo-classicistische Sint-Bartholomeuskerk Halle-Booienhoven-Zoutleeuw, die eigendom is van de kerkfabriek Sint-Bartholomeus Halle-Booienhoven -Zoutleeuw, wordt momenteel nog gebruikt voor de kerkelijke uitvaarten en huwelijken. De kerk wordt nu reeds ter beschikking gesteld voor activiteiten, die in overeenstemming zijn met de waardigheid van het religieuze gebouw (tentoonstellingen, concerten, etc.).

2.5. St.- Martinus - Dormaal

2.5.1. Identificatie

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

Figuur 15: Sint-Martinuskerk (bron: inventaris onroerend erfgoed) (links) en het beschermd dorpsgezicht (rechts)

Naam	Sint-Martinuskerk
Geografische ligging	Kerkstraat z.n. te 3440 Zoutleeuw (Dormaal)
Plaats in kerkelijke structuur	<ul style="list-style-type: none"> - Bisdom: Vlaams-Brabant-Mechelen - Dekenaat of Regio: Pastorale zone: Zoutleeuw-Geetbets - Parochie: Zoutleeuw
Eigenaar	Kerkfabriek Sint-Martinus
Bescherming(en)/vastgesteld	<ul style="list-style-type: none"> - Beschermd als monument 'Parochiekerk Sint-Martinus', sinds 12/01/1987 - Is deel van de bescherming als stads-of dorpsgezicht 'Parochiekerk Sint-Martinus,

	<p>pastorie, kosterswoning en omgeving', sinds 12/01/1987</p> <p>- Omvat de bescherming als monument 'Parochiekerk Sint-Martinus: orgel', sinds 19/12/2014</p>
--	--

2.5.2. Beschrijving

a) Cultuurhistorische waarde

Het kerkgebouw is gebouwd in classicistische stijl, opgetrokken uit baksteen. De hoek- en vensteromlijstingen zijn uitgevoerd in natuursteen. Het geheel wordt gedateerd 1782 door jaartal met twee blazoenen bij het ingangsportaal. In de kerk staat een waardevol orgel dat ook beschermd is als monument wegens zijn historische waarde. Het orgel werd in 1840 gebouwd en in 1948 getransformeerd door F. Joris uit Aarschot.

In het schip bevinden zich twee waardevolle portiekaltaren uit 1623 afkomstig uit de afgebroken Sint-Pieterskerk van Op-Dormaal, en dus ouder zijn dan de Sint-Martinuskerk. In de noordelijke zijbeuk staat er een houten O.L. Vrouwaltaar met oprichtingsinscripties. In de zuidelijke zijbeuk staat er een houten H. Martinusaltaar met schenkingsinscripties.

Voor een verdere beschrijving van kerk en interieur: zie het beheersplan dd. 2022 (<https://plannen.onroerendergoed.be/plannen/1840>).

Daarnaast is het kerkgebouw gesitueerd in een historisch en artistiek waardevolle omgeving die klein is opgevat met kleinschalige en gegroepeerde dorpswoningen rond het kerkplein. Deze elementen vormen een natuurlijke begeleiding van de kerk, de pastorie en de voormalige kosterswoning.

Inventarisatie inboedel

- Databank KIK: <https://balat.kikirpa.be/> via zoektermen: Gemeente: Dormaal; Instelling: Kerk Sint-Martinus
- Lijst cultuurgooederen in beheersplan dd. 2022: zie <https://plannen.onroerendergoed.be/plannen/1840>.
- Inventaris van het waardevol interieur: zie inspectieverslag van het interieur van Monumentenwacht van 2021, dat beschikbaar is bij de kerkfabriek.

b) Gebouw en architecturale mogelijkheden

Oppervlakte

- Oppervlakte: 313 m²
- Vrije hoogte: (geen gegevens voorhanden)
- Aantal zitplaatsen: 134

Opbouw

Figuur 16: grondplan Sint-Martinuskerk

De éénbeukige zaalkerk bevat een ingebouwde westertoren, een schip met diep koor dat wordt afgesloten door een halfronde apsis. De sacristie bevindt zich in het verlengde van de apsis¹¹.

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

Figuur 17: Interieur Sint-Martinuskerk

Onderdelen

Portaal (14 m²)

Het portaal geeft toegang tot de kerk. Hiernaast bevinden zich twee nevenruimtes (elk 9 m²), gebruikt als stooklokaal, berging en trappenkamer.

¹¹ Ceulemans, C., 1980, *Fotorepertorium van het meubilair van de Belgische bedehuizen: PROVINCIE BRABANT Kanton Landen*, Ministerie van Nederlandse cultuur, Koninklijk Instituut voor het Kunstpatrimonium, Brussel.

Schip (243 m²)

In 2010 werd een nieuwe verwarming geïnstalleerd. Omdat het agentschap Onroerend Erfgoed niet wilde dat de originele vloer beschadigd werd, werd er gekozen voor twee eikenhouten vlonders die bovenop de vloer geplaatst werden en waarin een vloerverwarming werd gelegd. Deze installatie werd opgeleverd op 19/02/2010. Op deze verhoogde vloeren zijn alle stoelen geplaatst.

Koor (43 m²)

Het koor is twee trappen hoog.

Sacristie (13 m²)

De sacristie bevindt zich achter het barokke altaarstuk. Hierin staan verschillende opbergkasten.

Mogelijkheden tot compartimentering of tot uitbreiding

De Sint-Martinuskerk is een beschermd monument. Bijgevolg is elke permanente ruimtelijke ingreep toelatingsplichtig en te overleggen met het Agentschap Onroerend Erfgoed.

Gezien de grootte van de kerk alsook de opbouw is een grootschalige compartimentering moeilijk, met uitzondering van een opsplitsing tussen schip en koor. Wel zijn er eventueel mogelijkheden tot het implementeren van kleinere meubels.

Aangezien de kerk deel uitmaakt van een beschermd dorpsgezicht, en zich rond de kerk een begraafplaats bevindt, is het aanbouwen van nieuwe volumes niet vanzelfsprekend.

Voorzieningen

Sanitair	Niet aanwezig
Verwarming	In 2010 werd er een nieuwe verwarming met een aardgasbrander geïnstalleerd
Verlichting	Binnenverlichting gloeilampen
Audiosysteem	Aanwezig en werkt naar behoren
Rolstoeltoegankelijkheid	Het gebouw is niet rolstoeltoegankelijk, ook binnenin niet door de vlonders in het schip en het verhoogde koor
Diefstal- en brandbeveiliging	Niet aanwezig
Bliksembeveiliging	Aanwezig met recent (18/02/2025) inspectieverslag van Heleblitz
Gsm-operatoren	Niet aanwezig

Bouwfysische toestand

- Zie inspectieverslag van het kerkgebouw door Monumentenwacht 2017
- Zie inspectieverslag van het interieur door Monumentenwacht in 2021
- Uitgevoerde restauratiewerken:
  - o Restauratie glas in lood uitgevoerd 2022
  - o Restauratie dak, gevels en schrijnwerk torenspits afgewerkt in 2022
- Bouwfysische toestand is momenteel zeer goed

Geplande investeringen

Het onderzoek naar het restaureren van het beschermd Loret-orgel in de kerk, wordt opgestart.

2.5.3. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving

De kerk bevindt zich op een pas heraanlegd driehoekig oud dorpsplein van Dormaal, bediend door de bushalte 'Dormaal Kerkstraat'. Niettegenstaande de geringe oppervlakte was Dormaal destijds – alleszins tijdens de 11de eeuw – opgesplitst in twee dorpen (Op-Dormaal met de Sint-Pieterskerk en Neer-Dormaal met de Sint-Martinuskerk). Het dorp, gesitueerd op een plateau, wordt begrensd door de Oude Gete (west) en de Dormaalsebeek (oost). Onder meer door zijn ligging aan de grens met het hertogdom Brabant kende het in de loop van de 13de, 14de en 15de eeuw een zekere bloei. Tijdens de godsdienstoorlogen in de 16de eeuw en de oorlogen met Lodewijk XIV werd het dorp regelmatig vernield en geplunderd. De aanleg van de steenweg van Tienen naar Sint-Truiden dwars door het dorp zorgde voor een kortstondige heropbloei. Momenteel vormt Dormaal, als onderdeel van fusiegemeente Zoutleeuw, een rustige landelijke kern met kerk, pastorie en bescheiden woningen gegroepeerd rond het kerkplein. Er zijn verschillende wandel- en fietsroutes te vinden. Het kerkgebouw is gesitueerd in een historisch en artistiek waardevolle omgeving die klein is opgevat met kleinschalige en gegroepeerde dorpswoningen rond het kerkplein. Deze elementen vormen een natuurlijke begeleiding van de kerk, de pastorie en de voormalige kosterwoning. De kerk is deel van de bescherming als stads- of dorpsgezicht 'Parochiekerk Sint-Martinus, pastorie, kosterwoning en omgeving' 12/01/1987.¹²

Begraafplaats:

- Er is een kerkhof rondom de kerk.

Mobiliteit:

- **Parking:**
  - Er is een parking voor de kerk, eigendom van de Stad Zoutleeuw (+/- 10 wagens)

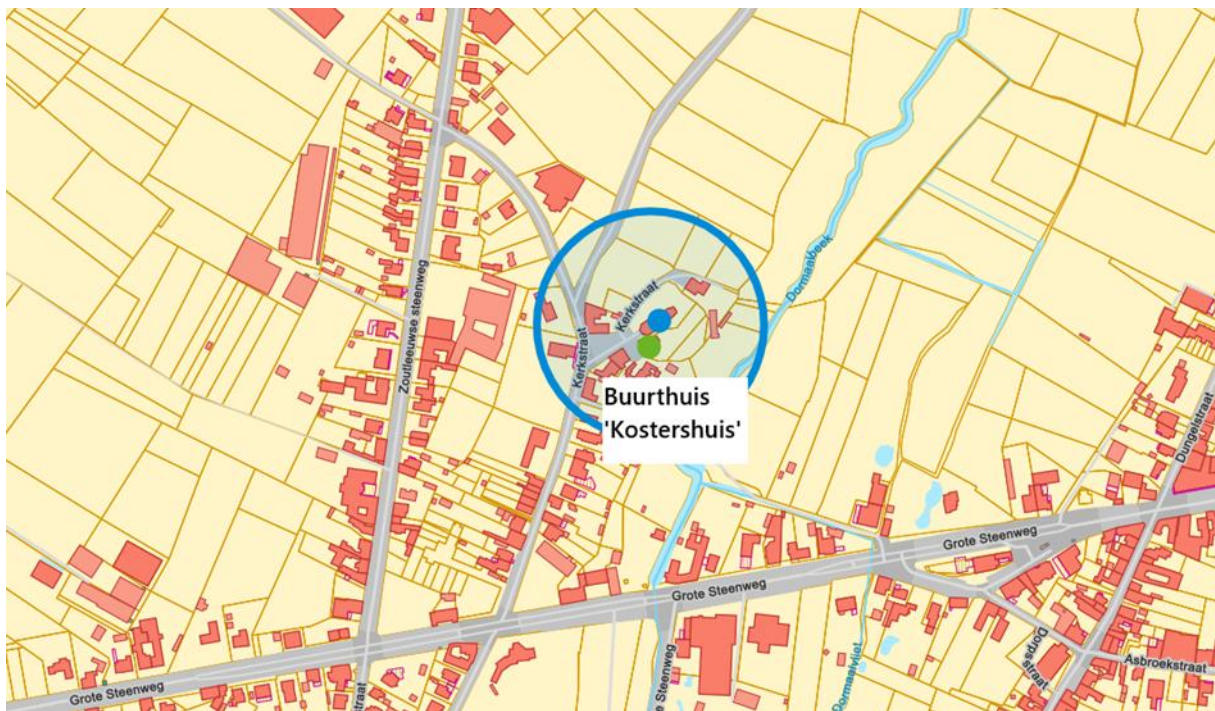
---

¹² Agentschap Onroerend Erfgoed, 2017, Parochiekerk Sint Martinus, Inventaris Onroerend Erfgoed [online], <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/43188> (geraadpleegd op 6 april 2025).

- Straatparkeren mogelijk.
- **Station:**
  - /
- **Bus:**
  - Halte Dormaal Zoutleeuwsesteenweg (500m)
    - Lijn 65
    - Lijn 562-657

Voorzieningen omgeving:

- Parochiecentrum Het Kostenershuis

Figuur 18: Situering Sint-Martinuskerk in de omgeving

2.5.4. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie

De kerk wordt in 2025 nog uitsluitend gebruikt voor huwelijken en begrafenissen, voor het patroonsfeest van Sint-Martinus, voor de kruisweg op Goede Vrijdag en rond Allerheiligen voor een traditioneel lof. Het Pastoraal Plan Horizon 2030, voorziet vanaf 2026 deze mogelijkheden als pastoraal gebruik niet meer. De kerk werd ook niet-pastoraal gebruikt voor openkerkendagen en orgelconcerten als een nevenbestemming. In het vooruitzicht van de fusie van de parochies in Zoutleeuw, dient er nagedacht te worden om een herbestemming te voorzien. De Sint-Martinuskerk leent zich uitstekend voor culturele activiteiten met een publiek tot 134 aanwezigen: muziekuitvoeringen, koorconcerten, orgelconcerten, voordrachten enz. Het ontbreken van sanitair en keuken in de kerk vormt geen probleem voor de organisatie van passende culturele activiteiten, omdat in het ernaast liggende Kostenershuis - eveneens eigendom van de kerkfabriek - die nodige infrastructuur aanwezig is.

2.6. St.-Odulphus - Booienhoven

2.6.1. Identificatie

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken? Vraag het dan op bij de gemeente.

Figuur 19: Parochiekerk Sint-Odulphus (links) (bron: inventaris onroerend erfgoed) en het beschermd dorpsgezicht met aanduiding van de kapel (rechts)

Naam	Parochiekerk Sint-Odulphus
Geografische ligging	Bronstraat z.n. te 3440 Zoutleeuw (Halle-Booienhoven)
Plaats in kerkelijke structuur	<ul style="list-style-type: none"> - Bisdom: Vlaams-Brabant-Mechelen - Dekenaat of Regio: Pastorale zone: Zoutleeuw-Geetbets - Parochie: Zoutleeuw
Eigenaar	Kerkfabriek Sint-Leonardus
Bescherming(en)/vastgesteld	<ul style="list-style-type: none"> - Beschermd als stads-of dorpsgezicht 'Parochiekerk Sint-Odulphusparochie en omgeving', sinds 07/06/1994 - Omvat de bescherming als monument 'Parochiekerk Sint-Odulphus: orgel', sinds 19/12/2014

2.6.2. Beschrijving

a) *Cultuurhistorische waarde*

Het kerkgebouw (1840) heeft een bescheiden bakstenen volume¹³. De hoek- en vensteromlijsting werd opgetrokken in natuursteen. In de kerk bevindt zich een merkwaardig orgeltje uit de eerste helft van de 18de eeuw, beschermd als monument. Het betreft een verplaatsbaar rococo-orgel dat in 1860 werd gekocht door de kerk. Het met een haag en een laag muurtje afgesloten kerkhof telt een drietal waardevolle grafkruisen in hardsteen uit de 17de en 18de eeuw. Het geheel van kerk en pastorie vormt een landschappelijk waardevol ensemble door de strak afgelijnde volumes van kerk en pastorie, midden van de akkers en weiden¹⁴.

Inventarisatie inboedel

- Databank KIK: <https://balat.kikirpa.be/> via zoektermen: Gemeente: Halle-Booienhoven; Instelling: Kerk Sint-Odulphus

b) *Gebouw en architecturale mogelijkheden*

Oppervlakte

- Oppervlakte: 180 m²
- Vrije hoogte: (gegevens niet voorhanden)
- Aantal zitplaatsen: 60

Opbouw

Het is een zaalkerk met ingebouwde westtoren, een eenbeukig schip van drie traveeën, een smaller koor met polygonale apsis en een sacristie aan de oostzijde¹⁵.

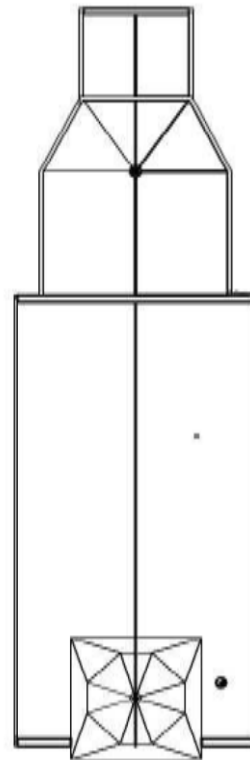
¹³ Koninklijk Instituut voor het Kunstpatrimonium, 1974, *Kerk Sint-Odulphus*, [http://balat.kikirpa.be/results.php?linkthrough=BA&linkval=Kerk+Sint-Odulphus%5BBooienhoven\(Halle-Booienhoven\)%5D](http://balat.kikirpa.be/results.php?linkthrough=BA&linkval=Kerk+Sint-Odulphus%5BBooienhoven(Halle-Booienhoven)%5D) (geraadpleegd op 8 februari 2017).

¹⁴ Agentschap Onroerend Erfgoed, 2017, *Parochiekerk Sint-Odulphus, Inventaris Onroerend Erfgoed* [online], <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/200022> (geraadpleegd op 8 februari 2017).

¹⁵ Ceulemans, C., 1980, *Fotorepertorium van het meubilair van de Belgische bedehuizen: PROVINCIE BRABANT Kanton Landen*, Ministerie van Nederlandse cultuur, Koninklijk Instituut voor het Kunstpatrimonium, Brussel.

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken? Vraag het dan op bij de gemeente.

Figuur 20: Interieur Sint-Odulphuskerk

Onderdelen

Portaal (7 m²)

Het portaal geeft toegang tot de kerk.

Schip (117 m²)

In het schip staan alle stoelen opgesteld.

Koor (46 m²)

Het koor kan worden betreden door één trede te nemen. Hier staat ook het waardevol orgeltje.

Sacristie (10 m²)

De sacristie bevindt zich achter het koor. Hierin staan verschillende opbergkasten.

Mogelijkheden tot compartimentering of tot uitbreiding

De Sint-Odulphuskerk ligt in een beschermd dorpsgezicht. De kerk, met uitzondering van het historische orgeltje zelf, is niet beschermd.

Gezien de grootte van de kerk alsook de opbouw is een grootschalige compartimentering moeilijk, tenzij een opsplitsing tussen schip en koor. Wel zijn er eventueel mogelijkheden tot het implementeren van kleinere meubels.

Aangezien de kerk deel uitmaakt van een beschermd stadsgezicht, en zich rond de kerk een begraafplaats bevindt, is het aanbouwen van nieuwe volumes niet vanzelfsprekend.

Voorzieningen

Sanitair	Niet aanwezig
Verwarming	De kerk wordt verwarmd met via radiatoren, die geplaatst zijn aan de zijkanten van het schip. De verwarmingsketel is geheel verouderd en defect.
Verlichting	Divers. LED, halogeen...
Keukenvoorzieningen	enkel spoelbak
Audiosysteem	aanwezig, werkt naar behoren
Beeldscherm(en)	Niet aanwezig
Rolstoeltoegankelijkheid	Neen. Er moeten drie treden overbrugd worden.
Diefstal- en brandbeveiliging	Beide aanwezig en operationeel
Bliksembeveiliging	aanwezig en in orde
Gsm-operatoren	Niet aanwezig
WIFI	Niet aanwezig

Bouwfysische toestand

De bouwfysische toestand van het gebouw is over het algemeen goed. In het koor is de verf lokaal aan het afbladderen wegens een eerder lek ter hoogte van de vergaarbak. Dit is reeds hersteld, doch het voegwerk is in deze zone nog te herstellen.

Geplande investeringen

Momenteel komen enkel prioritaire onderhoudswerken aan bod.

2.6.3. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving

De kerk is excentrisch gelegen in een landelijke omgeving. Rondom het complex van kerk en pastorie bevindt zich een agrarische zone. De Sint-Odulphusbeek stroomt ten noorden van de kerk. De opvallend geïsoleerde inplanting is een gevolg van het gewijzigd tracé van de steenweg Zoutleeuw-Wilderden, waarlangs zij oorspronkelijk lag. Bijgevolg is het een populair

punt op diverse wandel- en fietsroutes. Tegenover de kerk bevindt zich ook een bushalte ('Halle-Booienhoven Parochiezaal').

Begraafplaats:

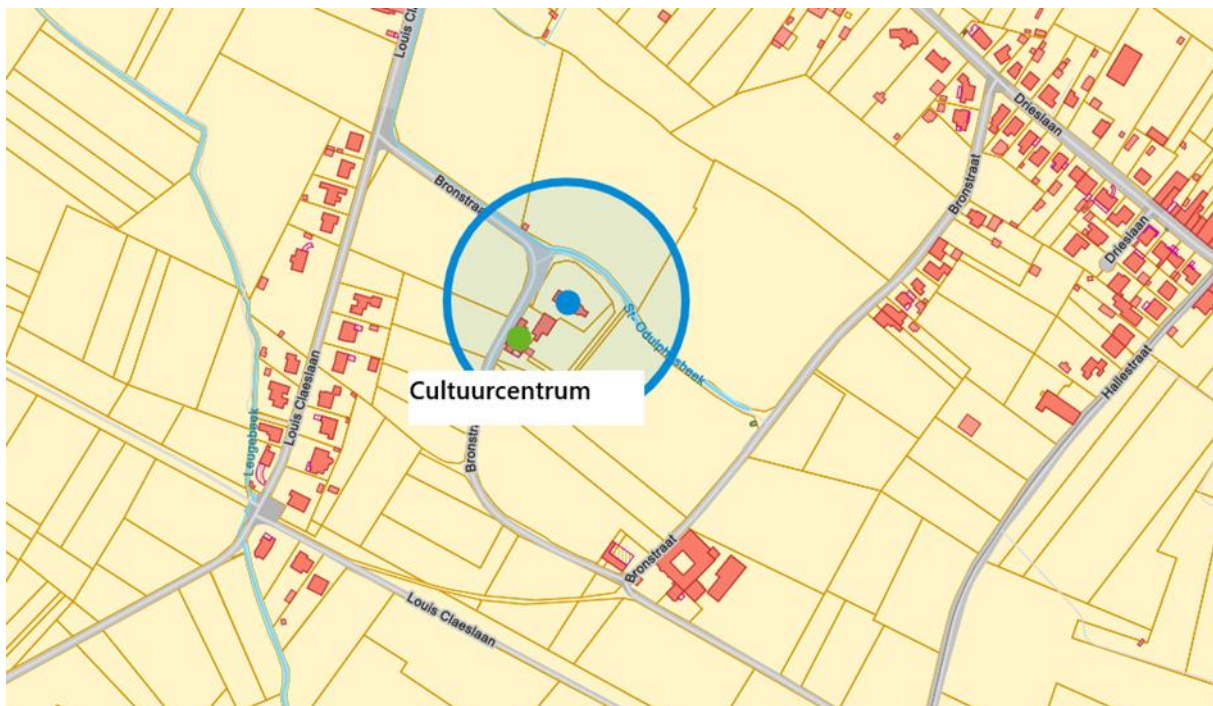
- Er is een kerkhof rondom de kerk.

Mobiliteit:

- **Parking:**
  - Er is een parking voor de kerk, eigendom voor de helft Stad Zoutleeuw en de andere helft Kerkfabriek Sint-Leonardus (VL - Zoutleeuw) (+/- 20 wagens).
  - Straatparkeren mogelijk.
- **Station:**
  - /
- **Bus:**
  - Halte Halle-Booienhoven Kapel in de Drieslaan (500lm)
    - Lijn 67
    - Lijn 560
    - 668
  - Halte Halle-Booienhoven Overweg
    - 562

Voorzieningen omgeving:

- Odulphuskapel en kunstwerk Klokhuis (200lm)
- Cultuurcentrum eigendom Kerkfabriek Sint-Leonardus (50lm)

Figuur 21: Situering Sint-Odulphuskerk in de omgeving

2.6.4. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie

In 2016 werd de classicistische Sint-Odulphuskerk van Booienhoven-Zoutleeuw gefuseerd met de centrumparochie Sint-Leonardus Zoutleeuw. Het kerkje wordt sinds 2008 niet meer gebruikt voor de eredienst. De kapel is dagelijks geopend voor persoonlijk gebed.

2.7. St.- Laurentius - Helen

2.7.1. Identificatie

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

Figuur 22: De Sint-Laurentiuskerk (links) (bron: inventaris onroerend erfgoed) en het beschermd dorpsgezicht met aanduiding van de kerk (rechts)

Naam	Sint-Laurentiuskerk
Geografische ligging	Orsmaalstraat z.n. te 3440 Zoutleeuw (Helen-Bos)
Plaats in kerkelijke structuur	<ul style="list-style-type: none"> - Bisdom: Vlaams-Brabant-Mechelen - Dekenaat of Regio: Pastorale zone: Zoutleeuw-Geetbets - Parochie: Zoutleeuw
Eigenaar	Stad Zoutleeuw
Bescherming(en)/vastgesteld	<ul style="list-style-type: none"> - Beschermd als monument 'Sint-Laurentiuskapel', sinds 30/11/1993 - Beschermd als stads-of dorpsgezicht 'Sint-Laurentiuskapel met omgeving', sinds 30/11/1993

2.7.2. Beschrijving

a) *Cultuurhistorische waarde*

De Sint-Laurentiuskerk dateert uit de 18de eeuw met een koor uit de 16de eeuw¹⁶. De beuk uit 1761-69 is volledig opgetrokken in kwartsiet met hoekkettingen in Gobertange. Dit kwartsiet uit Tienen en omstreken werd tot in de gotische periode veelvuldig en in combinatie met kalkzandsteen gebruikt. Hierna geraakte het in onbruik. Wel kwam het nog voor in bepaalde gevelonderdelen zoals plinten, maar zelden in grote architecturale ensembles. In dit geval is het voorbeeld van de Sint-Laurentiuskerk, waarvan de beuk in de tweede helft van de 18de eeuw volledig werd herbouwd in kwartsiet, vrijwel uniek te noemen. Het meubilair bevat onder meer een doopvont (16de eeuw), een preekstoelkuip in eik (19de eeuw) verbouwd tot altaar en een blauwhardstenen grafsteen van pastoor Arnold Milemans (+1667)¹⁷.

Voor meer informatie verwijzen wij naar het beheersplan, opgemaakt in 2021: <https://plannen.onroenderfgoed.be/plannen/1506>.

Inventarisatie inboedel

- Databank KIK: <https://balat.kikirpa.be/> via zoektermen: Gemeente: Helen-Bos; Instelling: Kerk Sint-Laurentius
- Lijst cultuuroederen in beheersplan dd. 2021 in opdracht van Kerkfabriek Sint-Leonardus (<https://plannen.onroenderfgoed.be/plannen/1506>) – bijlage 2.

b) *Gebouw en architecturale mogelijkheden*

Oppervlakte

- Oppervlakte: 121 m²
- Vrije hoogte: (gegevens niet voorhanden)
- Aantal zitplaatsen: 100

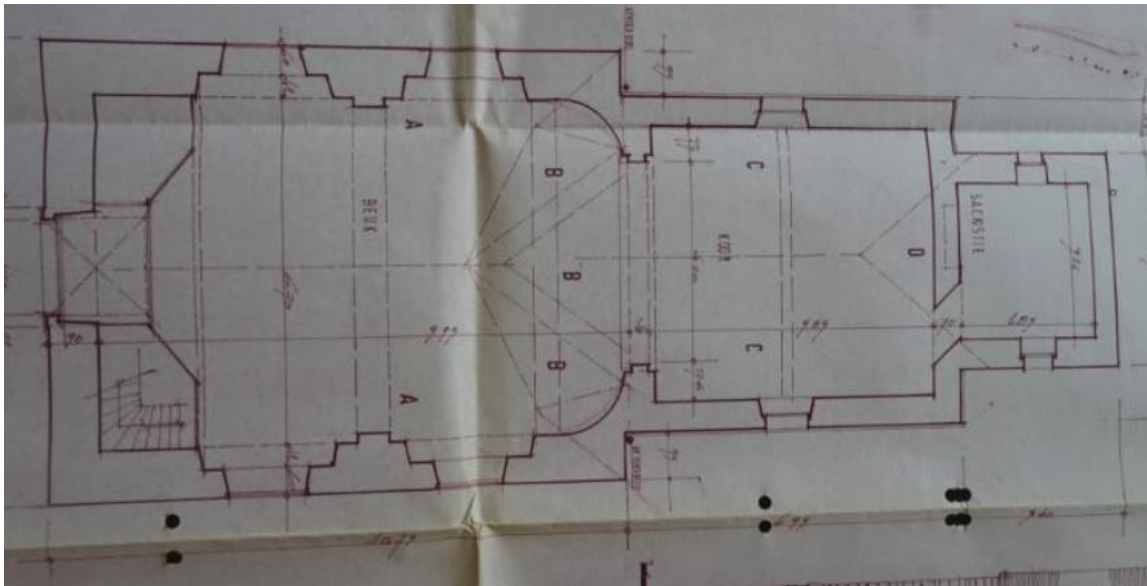
Opbouw

De kerk heeft een bescheiden volume, gevormd door een eenbeukig schip van twee traveeën met smaller koor en een sacristie aan de oostzijde¹⁸.

¹⁶ Koninklijk Instituut voor het Kunstpatrimonium, 1977, *Kerk Sint-Laurentius [Helen-Bos]*, <http://balat.kikirpa.be/photo.php?path=M254541&objnr=27171&nr=1> (geraadpleegd op 8 februari 2017).

¹⁷ Agentschap Onroerend Erfgoed, 2017, Sint-Laurentiuskapel, Inventaris Onroerend Erfgoed [online], <https://inventaris.onroenderfgoed.be/erfgoedobjecten/43183> (geraadpleegd op 8 februari 2017).

¹⁸ Ceulemans, C., 1980, *Fotorepertorium van het meubilair van de Belgische bedehuizen: PROVINCIE BRABANT Kanton Diest*, Ministerie van Nederlandse cultuur, Koninklijk Instituut voor het Kunstpatrimonium, Brussel.

Figuur 23: grondplan van de Sint-Laurentiuskerk¹⁹

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

Figuur 24: Interieur Sint-Laurentiuskerk

Onderdelen

Portaal (incl. berging en trappenruimte) (15 m²)

Het portaal geeft toegang tot de kerk. Het portaal levert ook toegang tot nevenruimtes (verwarmingsinstallatie, trappen).

---

¹⁹ Opgemaakt door architect Arm. Demey, 5 nov 1970. Afbeelding uit het Beheersplan dd. 2021. <https://plannen.onroerenderfgoed.be/plannen/1506>

Koor (35 m²)

Het koor staat op een verhoog en geeft toegang tot de sacristie, die erachter ligt.

Schip (62 m²)

In het schip staan alle stoelen opgesteld.

Sacristie (9 m²)

Hierin staan verschillende opbergkasten.

Mogelijkheden tot compartimentering of tot uitbreiding

De Sint-Laurentiuskerk is een beschermd monument. Bijgevolg is elke permanente ruimtelijke ingreep toelatingsplichtig en te overleggen met het Agentschap Onroerend Erfgoed.

Gezien de grootte van de kerk alsook de opbouw is een grootschalige compartimentering moeilijk, tenzij een opsplitsing tussen schip en koor. Wel zijn er eventueel mogelijkheden tot het implementeren van kleinere meubels.

Aangezien de kerk deel uitmaakt van een beschermd dorpsgezicht, en zich rond de kerk een begraafplaats bevindt, is het aanbouwen van nieuwe volumes niet vanzelfsprekend.

Voorzieningen

Sanitair	Niet aanwezig
Verwarming	De kerk bezit nutsvoorzieningen zoals elektriciteit, water en mazout. De kerk wordt verwarmd met mazout via luchtextractie.
Verlichting	Divers.
Keukenvoorzieningen	Geen
Audiosysteem	aanwezig, werkt naar behoren
Beeldscherm(en)	Voorzien van een modern uitrolbaar projectiescherm in het koor
Rolstoeltoegankelijkheid	Er moeten een trede overbrugd worden.
Diefstal- en brandbeveiliging	Niet aanwezig
Bliksembeveiliging	aanwezig en in orde
Gsm-operatoren	Niet aanwezig
WIFI	Niet aanwezig

Bouwfysische toestand

De bouwfysische toestand van het gebouw is goed. In 2009 voorzag de kerkfabriek Sint Laurentius Helen-Bos onderhoudswerken aan de kapel van Bos. De onderhoudswerken aan de kerk van Helen werden gespreid over 2010 en 2011²⁰. Het nodige onderhoud wordt verder uitgevoerd op basis van de recente rapporten van Monumentenwacht.

Geplande investeringen

Momenteel komen enkel prioritaire onderhoudswerken aan bod.
Dit gebedshuis wordt beheerd door de kerkfabriek Sint-Leonardus.

2.7.3. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving

De Sint-Laurentiuskerk ligt te midden van een deels ommuurd en een deels met draadafsluiting omringd kerkhof, dat nog in gebruik is. Het gehucht bij de kerk, Helen, is gelegen aan het kruispunt van de Orsmaalstraat met de J. Van Heelstraat. Dit kruispunt wordt bediend door de bushalte 'Helen-Bos Dorp'. De overige bebouwing van deze landelijke kern met excentrische ligging bestaat uit een eenvoudige 20ste-eeuwse pastorie in neotraditionele stijl en een middelgrote vierkanthoeve met laat-18de-eeuwse gecementeerde woonhuis en recentere bijgebouwen. Het gebied rondom deze bebouwing is landbouwgebied, in het oosten begrensd door de Kleine Gete. Ten zuiden van de kerk bevinden er zich enkele woningen uit het einde van de 20ste eeuw. De kerk bevindt zich ook langs bewegwijzerde wandel- en fietspaden.

Begraafplaats:

- Er is een kerkhof rondom de kerk.

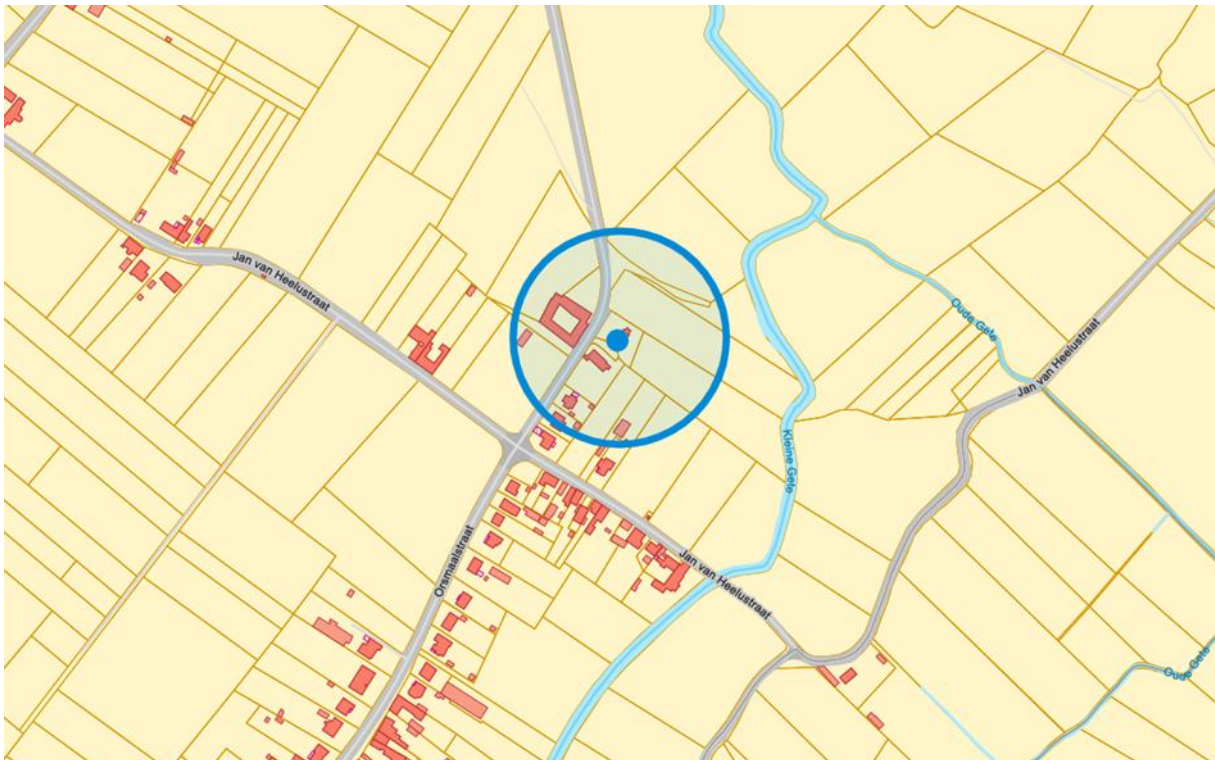
Mobiliteit:

- **Parking:**
  - Er is een parking langs de kerk, eigendom van de Stad Zoutleeuw (+/-5 wagens).
  - Straatparkeren mogelijk.
- **Station:**
  - /
- **Bus:**
  - Halte Helen Bos Dorp
    - 563
    - 668

---

²⁰ GBH, 2008, *Kerk Helen en Bos*, http://www.standaard.be/cnt/8o23omgg_33 (geraadpleegd op 8 februari 2017).

Voorzieningen omgeving:

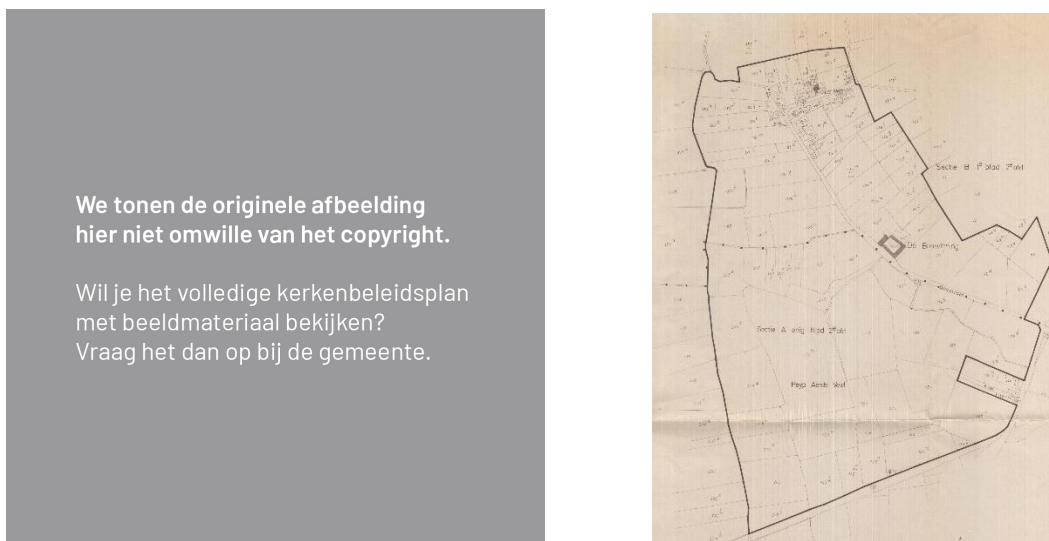
Figuur 25: Situering Sint-Laurentiuskerk in de omgeving

2.7.4. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie

De beschermde gedeeltelijk 16e-eeuwse Sint-Laurentiuskerk van Helen-Zoutleeuw en de beschermde eveneens gedeeltelijk 16e-eeuwse kapel O.-L.-Vrouw van Zeven Smarten van Bos-Zoutleeuw werden in 2015 gefuseerd met de centrumparochie Sint-Leonardus Zoutleeuw. Deze beschermde kerk en kapel, die eigendom zijn van de stad, worden sinds 2008 niet meer gebruikt voor de eredienst. De Sint-Laurentiuskerk heeft ook een burgerlijke functie als Vredeskerkje. Dit hangt samen met het oorlogsdrama, dat zich in augustus 1914 in de buurt van dit kerkje heeft afgespeeld (7 inwoners gruwelijk vermoord). De ruimte is uitermate geschikt voor lezingen, bezinningen, momenten van stilte en rust, didactische doeleinden i.v.m. Wereldoorlog I. De kerk en de kapel zijn dagelijks geopend voor persoonlijk gebed.

2.8. O.-L.-Vrouw van Zeven Smarten - Bos

2.8.1. Identificatie

Figuur 26: Onze-Lieve-Vrouwekapel (bron: inventaris onroerend erfgoed) en het beschermd dorpsgezicht met aanduiding van de kapel en de hoeve (rechts)

Naam	Kapel Onze-Lieve-Vrouw van Zeven Smarten
Geografische ligging	Bosstraat z.n. te 3440 Zoutleeuw (Helen-Bos)
Plaats in kerkelijke structuur	<ul style="list-style-type: none"> - Bisdom: Vlaams-Brabant-Mechelen - Dekenaat of Regio: Pastorale zone: Zoutleeuw-Geetbets - Parochie: Zoutleeuw
Eigenaar	Stad Zoutleeuw
Bescherming(en)/vastgesteld	<ul style="list-style-type: none"> - Beschermd als monument 'Onze-Lieve-Vrouwekapel', 09/05/1994 - Deel van de bescherming als stads-of dorpsgezicht 'Onze-Lieve-Vrouwekapel, hoeve Boswinning en omgeving', 09/05/1994

2.8.2. Beschrijving

a) *Cultuurhistorische waarde*

De Onze-Lieve-Vrouwekapel heeft een beuk en noordelijke kruisarm in laatgotische stijl. Het koor (16de eeuw) is opgetrokken uit bak-en zandsteen en afgedekt met een steil zadeldak en versterkt door steunberen van het Brabantse type. De sacristie tussen transept en koor werd vergroot in de 18de eeuw²¹. Deze kapel was een kloosterkapel van het tijdens de godsdienstoorlogen vernielde klooster van Onze-Lieve-Vrouw van Zeven Weeën. De ruwe, onafgewerkte noordwanden van beuk en transept zijn de enige materiële sporen die nog wijzen op het bestaan van dit 16de-eeuwse vrouwenklooster. Karakteristieke elementen van de kapel omvatten onder meer het fraai geprofileerde, weliswaar bescheiden, westportiek met drielobmotief (1559), het indrukwekkende drielicht-venster met laatgotische tracering in het zuidtransept en de piscina (waterbekken) in de vorm van een met hogels versierde spitsboognis (1510) in het koor²².

Voor meer informatie verwijzen wij naar het beheersplan, opgemaakt in 2021:

<https://plannen.onroenderfgoed.be/plannen/1505>.

Inventarisatie inboedel

- Databank KIK: <https://balat.kikirpa.be/> via zoektermen: Gemeente: Helen-Bos; Instelling: Kapel O.L. Vrouw van 7 Weeën
- Lijst cultuurobjecten: zie beheersplan dd. 2021, in opdracht van kerkfabriek Sint-Leonardus (<https://plannen.onroenderfgoed.be/plannen/1505>) – bijlage 2.

b) *Gebouw en architecturale mogelijkheden*

Oppervlakte

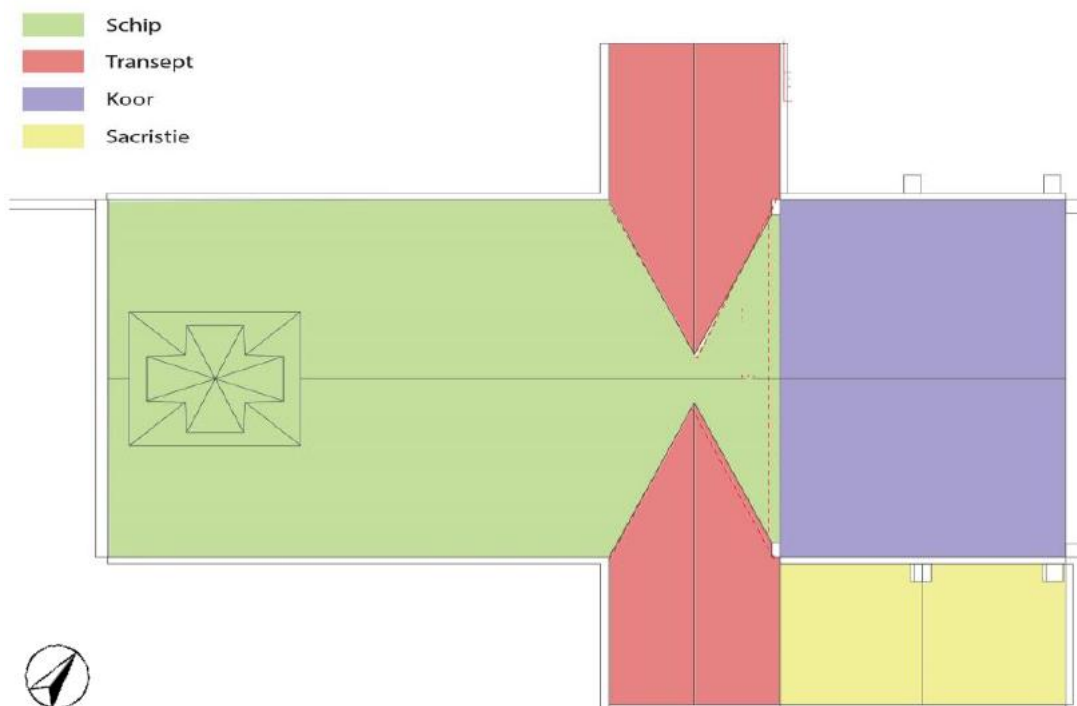
- Oppervlakte: 114 m²
- Vrije hoogte: (gegevens niet voorhanden)
- Aantal zitplaatsen: 70

Opbouw

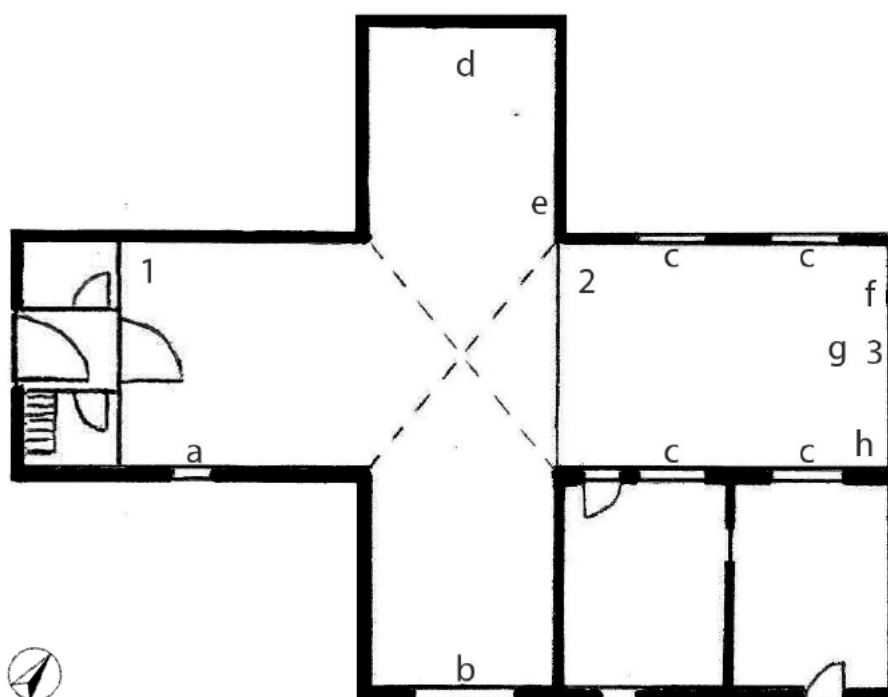
De kapel heeft een eenbeukige ruimte, bekroond met een leien dakruiter, voorzien van een transept en een aanzienlijk hoger, twee traveeën diep koor met vlakke sluiting met aanleunende sacristie.

²¹ Ceulemans, C., 1980, *Fotorepertorium van het meubilair van de Belgische bedehuizen: PROVINCIE BRABANT Kanton Diest*, Ministerie van Nederlandse cultuur, Koninklijk Instituut voor het Kunstpatrimonium, Brussel.

²² Agentschap Onroerend Erfgoed, 2017, *Onze Lieve-Vrouwekapel, Inventaris Onroerend Erfgoed* [online], <https://inventaris.onroenderfgoed.be/erfgoedobjecten/43185> (geraadpleegd op 8 februari 2017).

Figuur 27: Schematisch bovenaanzicht, opgemaakt door Monumentenwacht, met aanduiding van de verschillende onderdelen.²³

Figuur 28: Schematisch grondplan van de kerk met aanduiding van de verschillende interieurelementen (a-h) en cultuurgoederen (1-3).²⁴

²³ Afbeelding uit het beheersplan dd. 2021, <https://plannen.onroerendergoed.be/plannen/1505>

²⁴ Idem

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken? Vraag het dan op bij de gemeente.

Figuur 29: Interieur kapel Onze-Lieve-Vrouw van Zeven Smarten

Onderdelen

Portaal (4 m²)

Het portaal geeft toegang tot de kerk. Boven het portaal bevindt zich het doksaal.

Schip (33 m²)

In het schip staan banken opgesteld.

Zijbeuken (24 m²)

In de zijbeuken staan stoelen opgesteld.

Koor (34 m²)

Om het koor te betreden moet één trede genomen worden.

Sacristie (9 m²)

De sacristie bevindt zich naast het koor. Hierin staan verschillende opbergkasten.

Bijgebouw (10 m²)

Achter de sacristie bevindt zich nog een bijgebouw, waar de verwarmingsinstallatie staat.

Mogelijkheden tot compartimentering of tot uitbreiding

De Onze-Lieve-Vrouwekapel is een beschermd monument. Bijgevolg is elke permanente ruimtelijke ingreep toelatingsplichtig en te overleggen met het Agentschap Onroerend Erfgoed.

Aangezien de kerk deel uitmaakt van een beschermd stadsgezicht en zich rond de kerk een begraafplaats bevindt, is het aanbouwen van nieuwe volumes niet vanzelfsprekend.

Voorzieningen

Sanitair	Niet aanwezig
Verwarming	De kerk bezit nutsvoorzieningen zoals elektriciteit, water en gas. De kerk wordt verwarmd met gas via radiatoren.
Verlichting	Divers.
Keukenvoorzieningen	Geen
Audiosysteem	aanwezig, werkt naar behoren
Beeldscherm(en)	Niet aanwezig
Rolstoeltoegankelijkheid	Er moeten een trede overbrugd worden.
Diefstal- en brandbeveiliging	Niet aanwezig
Bliksembeveiliging	aanwezig en in orde
Gsm-operatoren	Niet aanwezig
WIFI	Niet aanwezig

Bouwfysische toestand

In 2009 voorzag de kerkfabriek Sint Laurentius Helen-Bos onderhoudswerken aan de kapel van Bos. Het nodige onderhoud werd verder opgevolgd op basis van de recente rapporten van Monumentenwacht. In 2021 werd i.o.v. de kerkfabriek Sint-Leonardus een beheersplan opgesteld: zie <https://plannen.onroenderfgoed.be/plannen/1505> voor de uitvoerige omschrijving in hoofdstukken 3 (beschrijving schadebeeld) en 6 (beheermaatregelen).

Geplande investeringen

In het beheersplan dd. 2021 vatte men de vervolgstappen als volgt samen:

Herstellings- en instandhoudingswerken moeten voorkomen dat het erfgoed aftakelt. Om dit te bereiken zou in de nabije toekomst best een restauratiedossier opgesteld worden voor het exterieur, in een latere fase gevolgd door een apart dossier voor het interieur. Hierbij wordt de nadruk vooral

gelegd op de waterdichtheid van het geheel en de stabiliteit van de constructie, indien nodig voorafgegaan door vooronderzoeken. Dit houdt onder meer in:

- Het herstellen van beschadigde elementen. Als eerste punt op de agenda dient de versleten dakafwerking vervangen te worden en de stabiliteit van de kapconstructie nagekeken en hersteld te worden, om grotere schade in de nabije toekomst te vermijden.
- Het is aangewezen om vooronderzoeken uit te voeren rond de schadebeelden in het metselwerk. Dit gaat zowel over stabiliteitsonderzoek rond de scheurvorming (plaatsen scheurmeters), als bijvoorbeeld nakijken wat het effect van de teerplint is op het achterliggende metselwerk, eventuele vochtschade achter de lambrisering in het interieur nakijken en nagaan wat de oorzaak van de thermoforese ter hoogte van de plafonds is.
- Bouwknopen die problemen geven rond waterdichtheid en stabiliteit worden verbeterd, zoals bijvoorbeeld de zalinggoot achter de steunberen van het sacristiedak die vuilophoping veroorzaakt, of verbetering van de aansluitingen van daken met topgevels.

Momenteel komen enkel prioritaire onderhoudswerken aan bod.

Dit gebedshuis wordt beheerd door de kerkfabriek Sint-Leonardus.

2.8.3. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving

De Onze-Lieve-Vrouwekapel te Bos is omringd door een begraafplaats, die nog in gebruik is en open bebouwing met voornamelijk woonfunctie. Voor de kapel is er een bushalte 'Helen-Bos Bos Kerk'. Het gehucht Bos met vrij recente bebouwing, geconcentreerd rond de gotische Onze-Lieve-Vrouwekapel, is gaaf bewaard. Samen met de gesloten hoeve Boswinning vormt het een beschermd dorpsgezicht met enerzijds het landelijk gehucht rond de kapel en anderzijds het landbouwareaal met een economische en landschappelijke waardevolle context. Tenslotte ligt deze kapel langs de weg naar Santiago de Compostela (meer bepaald de 'Via Monastica' die gaat van 's-Hertogenbosch Nederland naar Rocroi Frankrijk).

Begraafplaats:

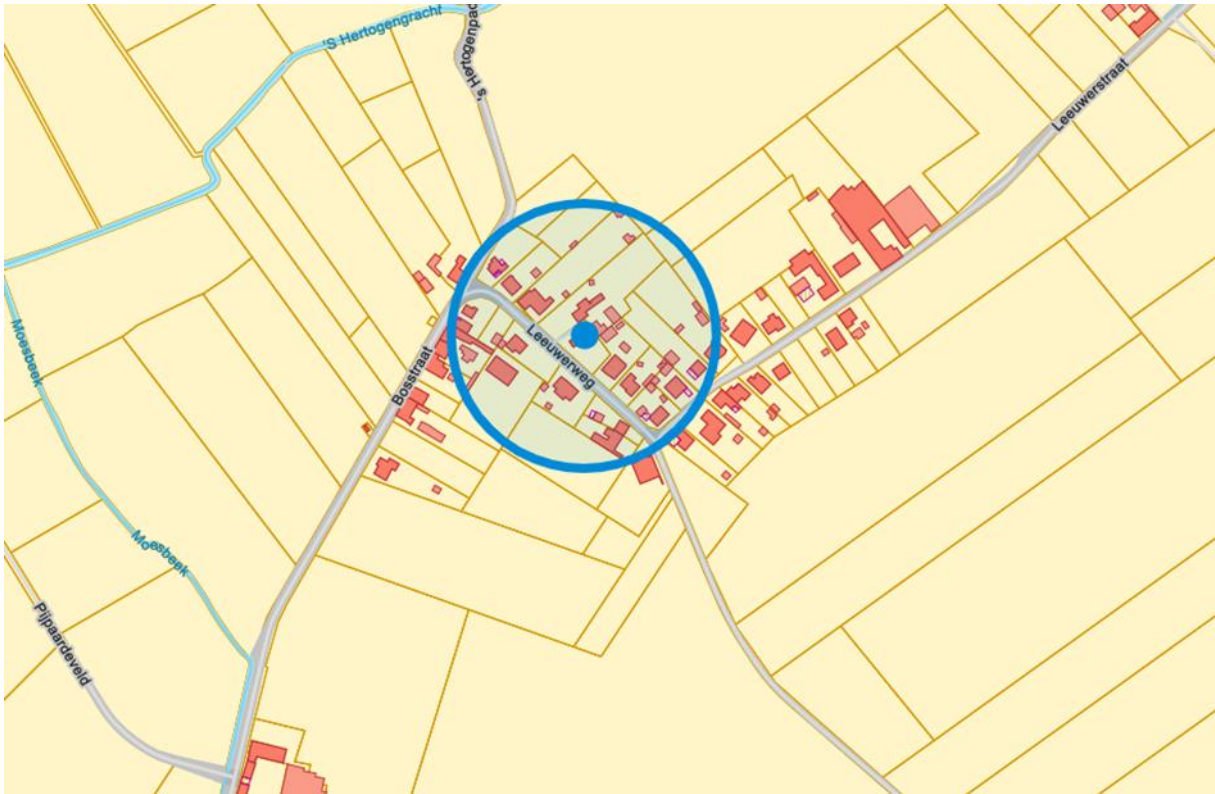
- Er is een kerkhof rondom de kerk.

Mobiliteit:

- **Parking:**
  - Er is een parking langs de kerk, eigendom van de Stad Zoutleeuw (+/-5 wagens)
  - Straatparkeren mogelijk
- **Station:**
  - /
- **Bus:**
  - /

Voorzieningen omgeving:

- Kapel O-L-V Middelaes te Bos (100lm)

Figuur 30: Situering kapel Onze-Lieve-Vrouw van Zeven Smarten in de omgeving

2.8.4. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie

De kapel is dagelijks geopend voor persoonlijk gebed.

3. NAAR EEN TOEKOMSTVISIE

3.1. Demografische context

Bevolking

Inwonersaantal: 8.919 (Zoutleeuw) – 6.821.770 (Vlaams Gewest)

Personen van buitenlandse afkomst: 5,5% (Zoutleeuw) – 27,2% (Vlaams Gewest)

Jonger dan 19 jaar: 18,4% (Zoutleeuw) – 21,6% (Vlaams Gewest)

20 – 59 jaar: 49,2% (Zoutleeuw) – 50,6% (Vlaams Gewest)

Ouder dan 60 jaar: 32,4% (Zoutleeuw) – 27,9% (Vlaams Gewest)

Huishoudens

Aantal huishoudens: 3.752 (Zoutleeuw) – 2.950.000 (Vlaams Gewest)

1 persoon huishouden: 30,4% (Zoutleeuw) – 33,1% (Vlaams Gewest)

2 persoon huishouden: 36,2% (Zoutleeuw) – 34,0% (Vlaams Gewest)

3 persoon huishouden: 15,4% (Zoutleeuw) – 13,6% (Vlaams Gewest)

4 of meer persoon huishouden: 18,0% (Zoutleeuw) – 19,3% (Vlaams Gewest)

3.2. Overzicht: kerken – eigendomstoestand – beschermd statuut

Deelgemeente	Kerk	Eigenaar		Bescherming	
		Stad Zoutleeuw	Kerkfabriek	Mon.	L / SDG
Zoutleeuw	Sint-Leonarduskerk	X		X	L + SG
Ossenweg	Kapel O.L.V. van de Ossenweg		KF St.-Leonardus	X	
Budingen	Sint-Cyriacus		KF St.-Cyriacus		
Halle-Booienhoven	Sint-Bartholomeus		KF St.-Bartholomeus	(orgel)	
Dormaal	Sint-Martinus		KF St.-Martinus	X (+orgel)	DG
Booienhoven	Sint-Odulphus		KF St.-Leonardus	(orgel)	DG
Helen	Sint-Laurentius	X		X	DG
Bos	O.L.V. van Zeven Smarten	X		X	DG

Afkortingen: KF = kerkfabriek; Mon. = beschermd monument; L = beschermd landschap; SG / DG = beschermd stadsgezicht / dorpsgezicht.

3.3. Onderbouwde visie op het toekomstig gebruik en de toekomstige functie

TERMINOLOGIE

- **Eredienst**
- **Valorisatie**

Onder valorisatie verstaan we initiatieven die, met respect voor het normale gebruik van de parochiekerk, de betekenis van het kerkgebouw in al zijn aspecten kunnen versterken en bevorderen (religieus en cultureel, historisch en kunsthistorisch, architecturaal en landschappelijk). We denken bijvoorbeeld aan een occasioneel en passend gebruik van het kerkgebouw voor kunsthistorische rondleidingen, concerten, voordrachten, conferenties of tijdelijke tentoonstellingen.
- **Medegebruik**

Hiermee bedoelen we de terbeschikkingstelling van het kerkgebouw voor religieuze activiteiten van andere katholieke geloofsgemeenschappen.
- **Nevenbestemming**

Wanneer een parochiekerk nog wel voor religieuze activiteiten gebruikt wordt, maar te groot is voor de plaatselijke geloofsgemeenschap, kan men een nevenbestemming overwegen. We maken een onderscheid tussen multifunctioneel en gedeeld gebruik.

  - **Multifunctioneel gebruik = nevenbestemming in de tijd**

Het betekent dat het kerkgebouw occasioneel, buiten de uren van de religieuze activiteiten, voor andere doeleinden of door andere instanties gebruikt kan worden.
  - **Gedeeld gebruik = nevenbestemming in de ruimte**

Het betekent dat het kerkgebouw architecturaal zodanig wordt heringericht dat er een nieuwe en kleinere liturgische ruimte ontstaat, met daarnaast ruimte voor een of meerdere lokalen die, op een permanente basis, een andere bestemming kunnen krijgen. Gedeeld gebruik veronderstelt dus dat de liturgische ruimte en de andere ruimtes bouwkundig volledig van elkaar gescheiden zijn, zodat een gedeeld gebruik mogelijk wordt zonder dat de afzonderlijke activiteiten elkaar hinderen of doorkruisen.
- **Herbestemming**

Wanneer een parochiekerk niet meer voor religieuze activiteiten in aanmerking komt, kan zij definitief aan de eredienst onttrokken worden en een nieuwe functie krijgen. Daarvoor moet de voorgeschreven kerkrechtelijke procedure gevolgd worden. Alleen de bisschop kan beslissen om een parochiekerk definitief aan de eredienst te onttrekken.

TOEKOMSTVISIE kerken Zoutleeuw

Deelgemeente	Kerk	Toekomstvisie – korte termijn (2025-2026?)	Toekomstvisie – lange termijn (na 2026?)
Zoutleeuw	Sint-Leonarduskerk	Eredienst + nevenbestemming in de tijd	Eredienst + nevenbestemming in de tijd
Ossenweg	Kapel O.L.V. van de Ossenweg	Eredienst + valorisatie	Eredienst + valorisatie
Budingen	Sint-Cyriacuserk	Valorisatie	Herbestemming
Halle Booienhoven	Sint-Bartholomeuserk	Valorisatie	Herbestemming
Dormaal	Sint-Martinuserk	Valorisatie	Herbestemming
Booienhoven	Sint-Odulphuserk	Valorisatie	Herbestemming
Helen	Sint-Laurentiuskapel	Nevenbestemming in de tijd	Nevenbestemming in de tijd
Bos	O.-L.-Vrouw van Zeven Smarten	Valorisatie	Herbestemming

3.3.1. TOEKOMSTVISIE Sint-Leonarduskerk Zoutleeuw

Eredienst:

Het dalende kerkbezoek en het tekort aan priesters heeft de plaatselijke afgevaardigde van de bisschop en het centrale kerkbestuur en de Zoneploeg ertoe aangezet om het aantal kerken, waar wekelijks Eucharistie gevierd wordt, af te bouwen. De keuze welke kerken verder te bedienen en welke niet, is gebaseerd op een aantal criteria, waaronder de aanwezigheid van een minimum aan sociaal weefsel en van de mogelijkheid om aan nieuwe missionaire en synodale parochieopbouw te doen. Op die manier zijn er al twee parochies van de zes op het grondgebied van Zoutleeuw (Sint-Laurentius Helen-Bos in 2015 en Sint-Odulphus Booienhoven in 2016) gefuseerd met de parochie Sint-Leonardus Zoutleeuw-centrum. In de nabije toekomst zullen ook de drie andere parochies (Sint-Cyriacus Budingen-Zoutleeuw, Sint-Bartholomeus Halle-Booienhoven-Zoutleeuw, Sint-Martinus Dormaal-Zoutleeuw) fuseren met de centrumparochie Sint-Leonardus Zoutleeuw tegen 2026 en zo ophouden om zelfstandig te bestaan. De centrumparochie Sint-Leonardus Zoutleeuw zal aldus de zondagskerk worden.

Bijkomende redenen om de centrumkerk Sint-Leonardus te behouden voor religieuze functie:

- centrale ligging in het centrum van Zoutleeuw
- hoofdkerk
- hoge religieus-culturele en historische waarde omwille van het uniek laatgotisch patrimonium
- middeleeuwse gotische (deels nog romaanse) architectuur: 1231-1551

- aanzienlijke investering door de Vlaamse gemeenschap voor conservering en restauratie van architectuur en interieur
- de grote ruimte die plaats biedt aan ongeveer 500 aanwezigen voor o.a. bijzondere vieringen, bv. de druk bijgewoonde Leonardusprocessie op pinkstermaandag en de vormselvieringen voor de ganse Pastorale Zone.
- uiteraard zal de kerk ook in de toekomst multifunctioneel kunnen gebruikt worden, indien dit niet in strijd is met het religieus karakter van dit godshuis.

Valorisatie + nevenbestemming in de tijd:

Op dit moment wordt de kerk al uitgebreid gevaloriseerd door de organisatie van muziekevenementen, concerten en lezingen.

Zoals al in hoofdstuk 2 werd aangehaald heeft de St-Leonarduskerk ook een bestaande nevenfunctie als museumkerk. De kerk trekt doorheen het jaar massa's toeristen die in samenwerking met de gidsenbond gevarieerde programma's worden aangeboden. De kerk is buiten de religieuze vieringen uitgebreid toegankelijk en ontvangt ook massa's buitenlandse toeristen. Het stadsbestuur en de toeristische dienst besteden ook veel middelen om de aantrekkingskracht van het kunstpatrimonium te versterken. Naar de toekomst toe zal hier blijvend op worden ingezet. De al bestaande programma's, zoals de samenwerking met het provinciedomein Het Vinne, zullen verder worden uitgebouwd.

3.3.2. TOEKOMSTVISIE Kapel Onze-Lieve-Vrouw van de Ossenweg

Eredienst:

De beschermd site rond deze bedevaartskapel blijft omwille van haar mariale devotie en bedevaarten een plek voor de eredienst.

Bijkomende redenen om de kapel van de Ossenweg volledig te behouden voor de eredienst:

- laatgotische kapel (1538)
- unieke ligging
- belangrijke bedevaarts- en devotiekapel met religieuze uitstraling voor de ganse regio
- aanzienlijke financiële inspanningen van de overheid voor conservering en restauratie van gebouw en interieur
- bestending van de bedevaartsdevotie rond O.-L.-Vrouw van de Ossenweg.

Valorisatie:

Kooroptredens en lezingen.

3.3.3. TOEKOMSTVISIE Parochiekerk Sint-Cyriacus

In de visie van het verder fuseren van de Leeuwse parochies zal voor deze kerk een **herbestemming** gezocht worden.

3.3.4. TOEKOMSTVISIE St.-Bartholomeus Halle-Booienhoven

In de visie van het verder fuseren van de Leeuwse parochies zal ook voor deze kerk een **herbestemming** gezocht worden.

3.3.5. TOEKOMSTVISIE St.- Martinus Dormaal

In de visie van het verder fuseren van de Leeuwse parochies zal in de nabije toekomst voor deze kerk een **herbestemming** gezocht worden. In de tussentijd wordt de kerk **gevaloriseerd** door het inrichten van culturele evenementen zoals kooroptredens.

3.3.6. TOEKOMSTVISIE St.- Odulphus Booienhoven

In het kader van het onderzoek naar een mogelijke herbestemming laat de stad Zoutleeuw onderzoeken of het kerkje, dat omgeven is door het kerkhof, kan **herbestemd** en ingericht worden als columbarium-kerk. De Sint-Odulphuskerk en het omringende kerkhof, dat nog in gebruik is, zijn eigendom van de kerkfabriek Sint-Leonardus Zoutleeuw. De kerkfabriek Sint-Leonardus kan zich vinden in bovengenoemd project van de stad Zoutleeuw.

3.3.7. TOEKOMSTVISIE St.- Laurentius Helen

In de praktijk is de **nevenfunctie** van de kerk als ruimte voor lezingen en projecties reeds de hoofdfunctie geworden. Voor het vredeskerkje behouden we het bestaande gebruik en functie. Het gebouw zal verder gevaloriseerd worden door lezingen, projecties en diverse evenementen. Het kerkje is uitgerust met een modern projectiesysteem.

3.3.8. TOEKOMSTVISIE O.-L.-Vrouw van Zeven Smarten Bos

Voor O.-L.-Vr. van Zeven Smarten Bos-Zoutleeuw, zal een **herbestemming** worden gevonden.

3.4. Plan van aanpak: hoe de toekomstige invullingen zullen worden onderzocht

De huidige stuurgroep, bestaande uit de kerkfabrieken, de vertegenwoordigers vanuit de pastoraal en het gemeentebestuur van Zoutleeuw en de administratieve diensten daarvan, engageert zich om een 'werkgroep toekomst kerken Zoutleeuw' op te richten en op geregelde tijdstippen samen te zitten om de toekomstvisie van de kerkgebouwen te concretiseren.

Door het aantreden van het nieuwe gemeentebestuur kon binnen de beperkte tijdsperiode die beschikbaar was om het kerkenbeleidsplan in te dienen, nog geen volledig operationeel plan worden samengesteld. Wel werden de globale strategische doelstellingen scherpgesteld.

Dit impliceert onder meer dat de Sint-Leonarduskerk van Zoutleeuw en de O.L.V.-kapel van de Ossenweg behouden zullen worden voor erediensten, maar dat verdere valorisatie zal worden uitgebouwd. De nevenfunctie van de Sint-Leonarduskerk als museumkerk zal verder vorm worden gegeven.

Voor wat de kerkgebouwen betreft die als strategische doelstelling "herbestemming" kregen, zal de stuurgroep in nauw overleg met alle belanghebbenden de nodige acties ondernemen om die te realiseren.

Een niet exhaustieve opsomming van de te ondernemen acties is als volgt:

- De toekomstvisie die uit het kerkenbeleidsplan naar voren komt, zal via communicatieve acties worden verspreid.
- Samen met het gemeentebestuur en de administratieve diensten wordt een concreet plan van aanpak uitgewerkt om de doelstellingen te realiseren.
- Stimuleren van nieuwe initiatieven, suggesties en activiteiten van passend gebruik voor de verdere valorisatie van de kerkgebouwen.
- Zoeken naar partners om een structurele samenwerking aan te gaan m.b.t. nevengebruik.
- Via een voortdurend proces van inspraak en overleg met alle belanghebbende instanties (zoneploeg, parochianen, kerkfabrieken, overheden,...) zal vorm gegeven worden aan de "herbestemmingen" aan de kerkelijke gebouwen die in dit kerkenbeleidsplan daarvoor werden aangeduid.
- Stappen die de stuurgroep kan ondernemen zijn: het contacteren van verenigingen, de opstart van een participatietraject om parochianen/burgers te betrekken, het contacteren van een architectenbureau voor een bestemmingsstudie of een uitvoering, het opvolgen van de actualisatie van de inboedelinventarissen, het zorgen voor expertise op het vlak van financiën en beheer, het organiseren van een marktverkenning op zoek naar een beheerder of zelfs een koper van een kerk die in aanmerking komt voor herbestemming ...

BESLUIT

Alle betrokken partijen engageren zich om naar aanleiding van het jaarlijks overleg tussen het centraal kerkbestuur en de gemeente na te gaan of het plan nog actueel is en of wijzigingen noodzakelijk zijn. Indien wijzigingen nodig zijn, worden ze opgenomen in een addendum aan dit kerkenbeleidsplan na goedkeuring door de bisschop en door de gemeenteraad.

Met dank aan de administratieve diensten van de stad,
de kerkfabrieken en parochiale zone en de vzw Parcum.

Eindredactie:
Marijke Wouters, erfgoedconsulent IOED Zuid-Hageland,
en Gaston Pulinckx, lid zoneploeg Zoutleeuw-Geetbets.